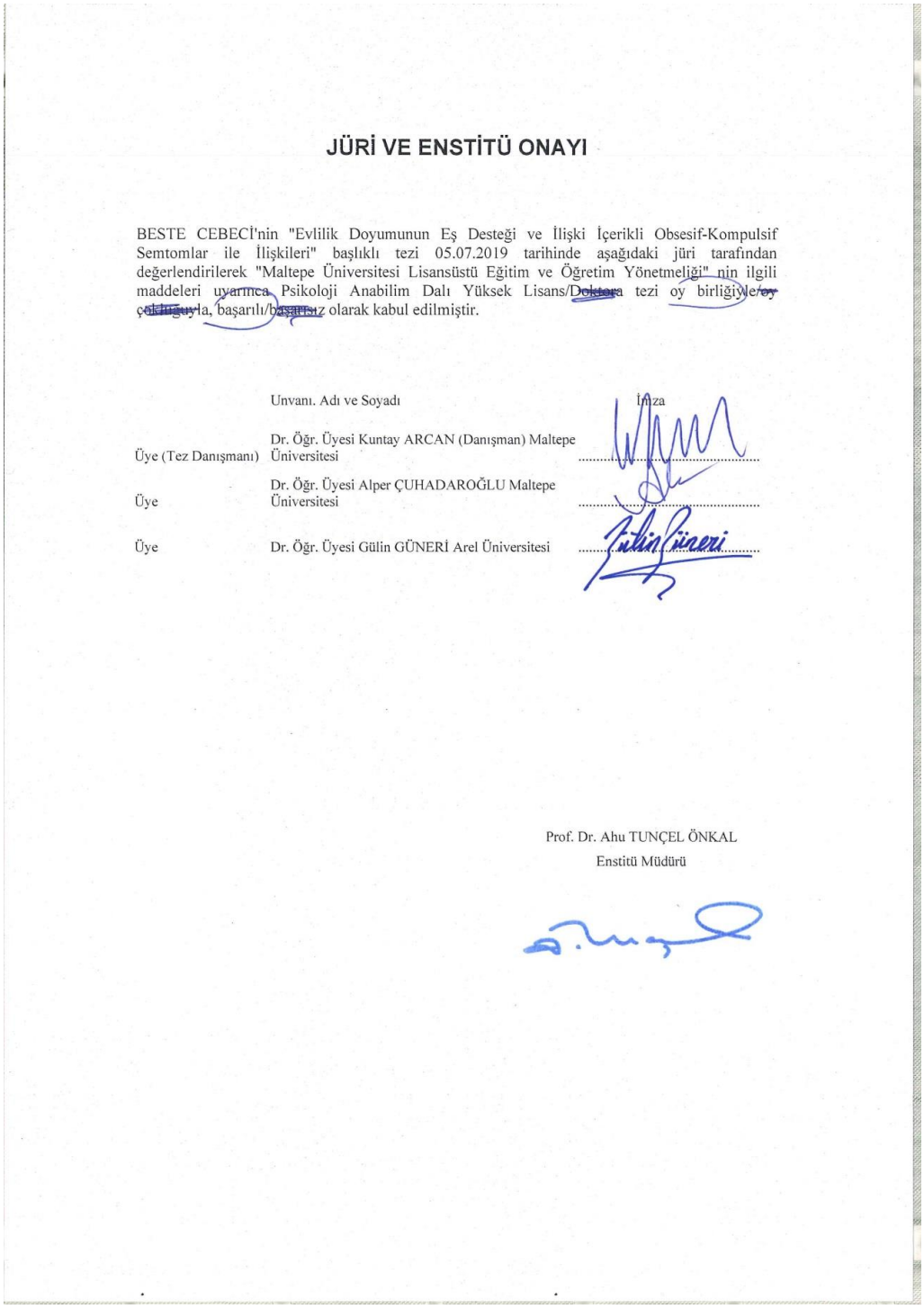
EVLİLİK DOYUMUNUN EŞ DESTEĞİ VE İLİŞKİ İÇERİKLİ OBSESİF-KOMPULSİF SEMPTOMLAR İLE İLİŞKİLERİ

Beste Cebeci
14 11 06 111

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kuntay ARCAN

İstanbul
T.C Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

BESTE CEBECİ'nin "Evlilik Doyumunun Eş Desteği ve İlişki İçerikli Obsesif-Kompulsif Semtomlar ile İlişkileri" başlıklı tezi 05.07.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Üyesi Kuntay ARCAN (Danışman) Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Alper ÇUHADAROĞLU Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Gülin GÜNERİ Arel Üniversitesi	.....

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

05/07/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Beste Cebeci

TEŞEKKÜR

Sadece tez sürecimde değil aynı zamanda klinik psikolog olma yolunda attığım her adımımda bilgisini ve deneyimini hiçbir zaman esirgemeyen, desteğini her zaman yanımda hissettiğim, bana cesaret veren ve ilham olan değerli danışman hocam ve aynı zamanda süpervizörüm Dr. Öğr. Üyesi Kuntay Arcan'a ilgisi, anlayışı ve yardımları için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde bulunan değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Gülin Güneri ve Dr. Öğr. Üyesi Alper Çuhadaroğlu'na değerli yorumlarıyla tezimin gelişmesine katkıda bulundukları için teşekkür ederim.

Klinik Psikolog olma yolunda her adımı birlikte attığım, birlikte büyüdüğümüz bir serüvenin parçası olan canım ortağım, yol arkadaşım, meslektaşım Klinik Psikolog Beste Uçak Duman'a sadece bu süreçte değil hayatımın tüm dönüm noktalarında yanımda olduğu için ve kardeş olmak için kan bağına ihtiyaç olmadığını öğrettiği için minnettarım.

Yaşamımda ne olursa olsun beni yargılamadan yanımda olan, her adımımda beni destekleyen, elimi hiç bırakmayan, bana her anlamda güvenen, hayallerimin peşinden koşarken bana benden çok inanan, bana koşulsuz sevginin anlamını ve iyi bir insan olmayı öğreten ve kendimi onların evladı olduğum için şanslı hissettiren canım aileme ne kadar teşekkür etsem azdır.

Çalışmam boyunca tükendiğim her noktada sabır ve anlayış ile desteğini, sevgisini, anlayışını her zaman yanımda hissettiğim; sadece tez sürecinde değil tanıştığım günden beri hayatımı olduğundan daha güzel ve kolay bir hale getiren, tez konum olan "eş desteğini" hayatımda deneyimlememe olanak sağlamış canım hayat arkadaşım Burak Cebeci'ye teşekkür ediyorum.

Beste Cebeci
Temmuz 2019

ÖZ

EVLİLİK DOYUMUNUN EŞ DESTEĞİ VE İLİŞKİ İÇERİKLİ OBSESFİF- KOMPULSİF SEMPTOMLAR İLE İLİŞKİLERİ

Beste Cebeci
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kuntay Arcan
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Bu araştırmada evlilik doyumun eş desteği ve ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomlar ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 259 evli katılımcıdan (141 kadın, 118 erkek) oluşmaktadır. Araştırma kapsamında veri toplama amacı ile Kişisel Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği, Eş Destek Ölçeği ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği kullanılmıştır. Gönüllü katılımcılara ölçek ve araştırma ile ilgili bilgilendirme internet üzerinden yapılmış ve ölçekler online olarak www.surveey.com adresi üzerinden doldurulmuştur. Yapılan analizler sonunda ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomaların eş desteği ve evlilik doyumu ile negatif, eş desteğinin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. Ayrıca, evlilik doyumu yüksek olan kişilerin olmayan kişilere göre daha fazla eşlerinden destek algıladıkları ve düşük evlilik doyumuna sahip olan kişilerin daha fazla ilişki içerikli obsesif-kompulsif semptoma sahip oldukları görülmüştür. Son olarak eşten algılanan desteğin cinsiyete göre farklılaştığı ve erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek es desteği algıladığı, öte yandan ilişki içerikli obsesif kompulsif semptomların ve evlilik doyumunun cinsiyete göre faklılaşmadığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular ilgili literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik doyumu, Eş desteği, İlişki içerikli obsesif kompulsif semptomlar.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIPS OF MARITAL SATISFACTION WITH SPOUSAL SUPPORT AND RELATIONSHIP OBSESSIVE – COMPULSIVE SYMPTOMS

Beste Cebeci
Master Thesis
Psychology Department
Clinical Psychology Programme
Advisor: Assist. Prof. Kuntay Arcan
Maltepe University Graduate School of Social Sciences, 2019

In this study, the relationships of marital satisfaction with spousal support and relationship obsessive compulsive symptoms were investigated. The sample of the study consisted of 259 married participants (141 females and 118 males). In order to collect data, Demographic Information Form, Marital Adjustment Scale, The Spouse Support Scale and Relationship Obsessions and Compulsion Inventory were used. The volunteer participants were informed about the research via internet and the scales were completed online at www.surveey.com. According to the results, it was found that there was a positive relationship between marital satisfaction and spousal support. On the other hand, obsessive-compulsive symptoms were negatively correlated with both spousal support and marital satisfaction. In addition, participants who had higher marital satisfaction perceived more support from their partners than those who had lower marital satisfaction. Also, participants with lower marital satisfaction had more relationship obsessive-compulsive symptoms. Finally, it was observed that perceived support differed according to the gender, and males perceived higher spousal support as compared to the females. On the other hand, relationship obsessive compulsive symptoms and marital satisfaction did not differ acording to the gender. The findings of the study were discussed in the light of the relevant literature.

Keywords: Marital satisfaction, Spousal support, Relationship obsessive-compulsive symptoms.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ x
SİMGELER LİSTESİ xi
KISALTMALAR LİSTESİ xii
ÖZGEÇMİŞ xiii
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1. Evlilik 2
1.2. Evlilik Doyumu 3
1.3. Sosyal Destek 6
1.4. Eş Desteği 7
1.4.1. Eş Desteği ve Evlilik Doyumu 10
1.5. Obsesif-Kompulsif Bozukluk (OKB) 12
1.6. İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Semptomlar (İİOK) 13
1.6.1. İlişki Obsesyon Kompulsiyon Semptomları ve Evlilik Doyumu 15
1.6.2. İlişki Obsesyon ve Kompulsiyon Semptomları ve Eş Desteği 18
1.7. Araştırmanın Amacı 19
1.8. Araştırmanın Önemi 20
BÖLÜM 2. YÖNTEM 23
2.1. Örneklem 23
2.2. Veri Toplama Araçları 24
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu 25
2.2.2. Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ) 25
2.2.3. Eş Destek Ölçeği (EşDÖ) 25
2.2.4. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ) 26
2.3. İşlem 27
2.3.1. Veri Toplama 27
2.3.2 Verilerin Analizi 27
BÖLÜM 3. BULGULAR 28

3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimsel Bilgileri 28
3.2. Cinsiyete Göre Araştırma Değişkenlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular 28
3.3. Araştırmanın Değişkenleri Arasında Korelasyon Analizi Sonuçları 31
3.4. Katılımcıların Evlilik Doyumu Seviyelerine göre Eş Destek Ölçeği ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması 34
3.5. Model test 36
BÖLÜM 4. TARTIŞMA VE SONUÇ 38
4.1. Cinsiyete Göre Araştırma Değişkenlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması 38
4.2. Evlilik Doyumu, Eş Desteği ve İlişki İçerikli Obsesyon ve Kompulsiyon Semptomları Arasındaki İlişkilerin Tartışılması 40
4.3. Araştırmanın Güçlü Yönleri, Sınırlılıkları ve Öneriler 44
EK'LER 47
KAYNAKÇA 51

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler……..……... 23

Tablo 3.1. Ölçeklerden Elde Edilen Puan Ortalamarı, Standard Sapma, Minimum ve Maksimum Değerler ……...…... 27

Tablo 3.2. Cinsiyete Göre Evlilik Doyum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçlar ...……...….... 28

Tablo. 3.3. Cinsiyete Göre Eş Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçları……...……...…29

Tablo 3.4. Cinsiyete Göre Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçları……... 29

Tablo 3.5. Değişkenler arası Korelasyon Katsayıları ……... 32

Tablo 3.6. Katılımcıların Evlilik Doyumu Seviyelerine Göre Eş Destek Ölçeği ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmas……... 35

Tablo 3.7. Model Uyum İyiliği Testlerine İlişkin Değerler……... 36

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sekil 1. Model Test …… 19

Şekil 2. Evlilik Doyumunun İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları ve Eş desteği ile İlişkisi …….. 36

SİMGELER LİSTESİ

X	: Ortalama
s	: Standart Sapma
n	: Toplam Sayı
p	: Anlamlılık Düzeyi
r	: Korelasyon Katsayısı

KISALTMALAR LİSTESİ

OKB	: Obsesif Kompulsif Bozukluk
İOK	: İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları
İİOK	: İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Semptomlar
POOK	: Partner Odaklı Obsesif Kmpulsif Semptomlar
EvDÖ	: Evlilik Doyum Ölçeği
EşDÖ	: Eş Destek Ölçeği
RİOKÖ	: Romantik lişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği

ÖZGEÇMİŞ

Beste Özgün Cebeci
Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Y.Ls.	2019	Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı
Ls.	2011	Yeditepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Anabilim Dalı
Lise	2007	Terakki Vakfı Özel Şişli Terakki Lisesi

İş/İstihdam

2015-	Psikolog - Kurucu Ortak. NOA Psikolojik Danışmanlık Merkezi
2015	Yüksek Lisans Programı Kapsamında Stajyer Psikolog. Erenköy Ruh ve Sinir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İstanbul, 1990 Cinsiyet: K

Yabancı Dil : İngilizce (çok iyi)

Gsm/e-posta : 05366104633 / besteozgun_@hotmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Toplumun en temel birimi olan aile, evlilik ile kurulur ve evlilik her kültürde kendini gösteren evrensel bir olgudur. Kurulmuş olan evlilik kurumunun kişiye vermiş olduğu doyum genel hayat doyumuna önemli derece etki etmektedir (Bieling, 2001, Brouck, Vandereycken & Vertommen, 1995). Evlilik doyumu, kişinin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarının evli olduğu kişi tarafından karşılanıp karşılanmamasına bağlı olarak ortaya çıkan bir algı olarak tanımlanmaktadır (Dönmez, 2000; Tezer, 1996; Tarhan, 2005) ve bu nedenle evlilik doyumunu açıklarken eşten algılanan sosyal desteğin yani eş desteğinin önemi ortaya çıkmaktadır. Literatüre bakıldığında yapılan araştırmaların ortak görüş ve sonuçları eşten algılanan desteğin artış göstermesi ile birlikte evlilik doyumunun da artış gösterdiği yönündedir (Bryand ve Conger, 1999; Cramer, 2004; Çağ, 2001; Düzgün, 2009; Scheidler, 2008; Yedirir ve Homarta, 2015).

Evlilik doyumu ile ilişkili olan bir diğer kavram ise İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonlarıdır (İOK). İOK, Obsesif Kompulsif Bozukluğun (OKB) bir alt semptomu olarak tanımlanmış ve OKB'nin yıkıcı boyutlarının kendisini ilişki içerisinde göstermesi olarak formüle edilmiştir. İOK ilişki içerisinde kendisini iki farklı boyutta göstermektedir. Bunlardan birisi kişinin ilişkisinin doğruluğunu, partnerine duyduğu sevgiyi ve partnerinin kendine duyduğu sevgiyi sorgulayan İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Sempomlar (İİOK), diğeri ise partnerin ahlak, sosyal beceri, dış görüntü, duygusal istikrar, mesleki yeterlilik ve yetkinlik ve zekasını sorgulayan Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Semptomlar'dır (POOK). Yapılan araştırmalar, her iki boyuttaki özelliklerin artması ile birlikte evlilik doyumunun azaldığı yönünde sonuçlar verirken, özellikle İİOK semptomlarının evlilik doyumu ile ilişkisinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Doron, Derby, Szepsenwol & Talmor, 2012; Doron, Mizrahi & Szepsenwol, 2014a).

Evlilik doyumunun genel hayat doyumuna etkisinin önemi göz önüne alındığında, kurulmuş olan evlilik kurumunun kişiye doyum vermesi ve evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyen kavramların da açıklanması önem kazanmaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı evlilik doyumunun eş desteği ve İİOK semptomları ile ilişkilerinin incelenmesidir. Ek olarak, eş desteği ve İOK semptomlarının evlilik

doyumu ile ilişkisini bir arada inceleyen bir araştırmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın bulgularının önemli olacağını düşündürmüştür. Ek olarak İOK semptomlarının yeni araştılmaya başlanan bir kavram olması ve bu konuyu ele alan araştırmaların özellikle Türk literatüründe kısıtlı olması nedeniyle bu araştırma bulgularının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın birinci bölümünde evlilik, evlilik doyumu, eş desteği ve İİOK semptomları ile ilgili literatür bilgileri ve bu kavramlar hakkında yapılan araştırma bulguları yer almaktadır. Ek olarak, mevcut literatür bilgilerinden yola çıkarak bu araştırmanın amacı ve araştırma kapsamında test edilmek üzere oluşturulmuş hipotezler sunulmaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünde araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların sosyodemografik özellikleri ve çalışmada kullanılan ölçekler ayrıntılı olarak tanıtılmaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırmanın hipotezlerini test etmek amacı ile yapılmış olan analizler ve bu analizlerden elde edilen bulgular raporlanmaktadır. Son olarak dördüncü bölümde mevcut araştırmanın bulguları ilgili literatür ışığında değerlendirilmekte ve araştırmanın sınırlı yönleri tartışılmaktadır.

1.1. Evlilik

Özgüven (2001) aile kavramını, aynı çatı altında yaşamakta olan ve evlilik ya da kan bağı ile birbirine bağlı bireylerin ortak bir gelire sahip olarak çeşitli rollere sahip olup birbirlerini etkilediği yasal, toplumsal ve ekonomik bir kurum olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamada görüldüğü gibi toplumun en temel birimi olan aile, evlilik ile kurulur ve her kültürde kendini gösteren evrensel bir olgudur. Evlilik ilişkisi ile birlikte aile birimi kurulmakta ve evlilik yeni bir neslin oluşmasına olanak sağlamaktadır (Larson ve Holman, 1994). Öztan (2000) evliliği iki farklı cinsten insanın neslini devam ettirebileceği sosyal, toplumsal, ahlaki ve hukuki bir kurum olarak tanımlamıştır.

Evliliğin temel işlevleri çeşitli araştırmacılar tarafından açıklanmıştır. Örneğin Kahveci (2016) evliliğin ana işlevini evli çiftlerin yaşantılarını paylaşmaları ve birbirlerinin ihtiyaçlarına cevap vermeleri olarak açıklamıştır. Genel olarak yapılmış tanımlamaların ortak noktası evlilik kurumunun psikolojik, biyolojik ve toplumsal/sosyal işlevlerinin olduğu yönündedir. Kişinin eşi tarafından sevilmesi, beğenilmesi, aynı şekilde kişinin eşini sevmesi, eşi ile duygu ve düşüncelerini paylaşması, birlikteliklerinden keyif duyma ve güven duygusunu hissetmesi evliliğin

psikolojik işlevlerine örnek olarak gösterilebilir. Kurulmuş olan evlilik ilişkisi ile birlikte kişinin kendi neslini devam ettirebilmesi ve eşler arasında cinsel doyumun sağlanması evliliğin biyolojik işlevleridir. Ek olarak evli kişiler genel olarak toplumun beklentilerine paralel olarak yaşar ve toplumun değerlerine uyumlu bir yaşam sürmenin getirmiş olduğu saygınlık hissine sahip olur. Bu getiriler ise evliliğin toplumsal/sosyal anlamda işlevlerine örnek olarak gösterilebilir (Özgüven, 2012; Süataç, 2010). Özgüven (2001) evliliğin temel işlevlerini üremek, ekonomik ihtiyaçları karşılamak, bir statüye sahip olmak, çocukların alacakları eğitimi planlamak, boş zamanlarda yapılacak etkinleri gerçekleştirmek, aile fertlerini kollamak, karşılıklı olarak sevgi ortamı sağlamak ve eşler arasında cinsel doyumu oluşturabilmek olarak özetlemiştir.

Tüm bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, evliliğin işlevlerinin sadece toplumu değil aynı zamanda kişilerin bireysel yaşamını da doğrudan etkilediği söylenebilir. Bu yönüyle, evlilik, kişinin maddi ve manevi doyum sağlamasına, kendisini geliştirmesine, yaşadığı çevreye uyum sağlamasına ve sağlıklı bir birey olarak hayatını devam ettirmesine olanak sağlamaktadır (Çelik, 2006). Bu nedenle evlilik ilişkisi insanların hayatlarında kurduğu en önemli ilişkilerden biri olarak kabul edilebilir.

1.2. Evlilik Doyumu

Evlilik ve evlilik doyumu üzerine yapılmış olan araştırmalar, evlilikten sağlanan mutluluğun, iş ya da sosyal gibi diğer yaşam alanlarından alınan doyumlara kıyasla genel yaşam mutluluğuna etkisinin daha fazla olduğunu öne sürmektedir (Bieling, 2001; Broucke ve ark, 1995). Bu nedenle evlilik ve evlilik doyumu kavramları günümüzde sıkça araştırmalara konu olmakta ve ilişkili olduğu kavramlar sıklıkla araştırılmaktadır.

Evlilik doyumu farklı araştırmacılar tarafından tanımlanmıştır. Tezer (1996) evlilik doyumunu bireyin evlilik ilişkisi içerisinde sahip olduğu ihtiyaçların karşılanıp karşılanmamasına bağlı olarak ortaya çıkan bir algı olarak tanımlamıştır. Özgüven (2000) evlilik doyumunu mutlu olan bir evlilik, eşlerin çoğunlukla verilen kararlarda ortak bir paydada buluşabilmesi ve bu evliliğin eşlere stres ve kaygı yaşatmaması olarak açıklamıştır.

Bradbury ve arkadaşları (2000) evlilikte doyum ve doyumsuzluk kavramları üzerinde durmuşlardır ve doyumlu bir evliğin sıkıntısız olması ile açıklanabileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanında doyumsuz bir evliliğin o an için evliliğin içerisinde ortaya çıkan olumsuzluklar ile açıklanabildiğini belirtmişlerdir. Tüm bunlardan yola çıkarak evlilik doyumunun anlık değil süreç içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bradbury ve Fincham (1988) ise kişinin eşini ve evliliğini değerlendirirken olumsuz tutumun geri planda kalarak daha çok olumlu bir tutuma sahip olması halinde evlilik doyumundan bahsedilebileceğini belirtmişlerdir.

Literatüre bakıldığında evlilik doyumunun sağlanması için gerekli olan koşulların birçok farklı şekilde açıklandığı görülmektedir. Örneğin Koçak ve Çelik (2009), kişilerin evliliklerinden sağladıkları doyumlarının yüksek olması için evlilik uyumlarının yüksek olması gerektiğini öne sürmüştür. Evlilik uyumu kişilerin, evlilikleri hakkında memnuniyet ve mutluluk duyması, aynı zamanda evlilikleri ve ailelerini ilgilendiren konularda da fikir birliği içerisinde olması olarak açıklanmaktadır (Yılmaz, 2001). Solmuş'a (2011) göre evlilik ilişkisinden doyum sağlanması için eşlerin yüksek benlik saygısına sahip olması, benzer kişilik ve demografik özellikleri taşıması, hem psikolojik hem fiziksel olarak sağlıklı olmaları, evlenmeden önce birbirlerini tanımaları, hem kendi hem eşlerinin sınırlarını bilmeleri ve bu sınırları korumaları, empatik olmaları gibi özelliklerinin olması gerekmektedir. Sokolski ve Hendrick (1999) eşlerin evlilik içerisinde oluşan problemleri paylaşması, birbirlerine sevgi gösterme biçimlerinin tatmin edici olması, cinsel yaşamlarından doyum alması, birbirleri ile kurmuş oldukları iletişimlerinin sağlıklı olması, verilen kararlarda eşitlik sağlanması gibi evliliğe ait olgulardan elde edilen tatminin sağlanması ile birlikte evlilik doyumunun gerçekleştiğini belirtmiştir.

Öte yandan evlilik kurumu hem kadının hem erkeğin biyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlamaktadır. (Gülerce, 1996). Buradan hareketle bazı araştırmacılar, evlilik doyumunun sağlanması için evli kişilerin ilişki içerisindeki ihtiyaçlarından bahsetmiş ve bu ihtiyaçların karşılanması halinde kişilerin evliliklerinden doyum alabileceklerini belirtmiştir. Tarhan (2005) bu ihtiyaçları sevmek ve sevilmek, güvenme ve güvenilmek, ilgi ve destek görmek, terk edilmeyeceğine inanmak, korunmak, cinsel tatmin sağlamak, kişisel olarak özgür olmak, ebeveyn olmak ve eğlenmek olarak özetlemiştir. Benzer şekilde, Dönmez

(2000) ise bu ihtiyaçları temel biyolojik ihtiyaçlar yani bakım ve cinsellik gibi ve ruhsal yani yakınlık ve rahatlık gibi ihtiyaçlar olarak açıklamıştır. Bu gibi ihtiyaçların dengeli bir şekilde karşılanması evlilik doyumunu da arttırmaktadır.

Bazı araştırmacılar da evlilik doyumunu açıklarken evlilik doyumunu oluşturan alt boyutlardan bahsetmiştir. Bu araştırmacılara göre alt boyutlarda doyumunun sağlanmasıyla birlikte evlilik doyumu artmaktadır. Örneğin, Özgüven (2009) evlilik doyumundan bahsederken üç tip farklı doyuma değinmektedir. Bunlar kişinin cinsel güdülerinin doyumu, yaşam gereksinimleri ve korunma ihtiyaçlarının doyumu ve kişinin sevgi ihtiyaçlarının doyumu olarak sıralanmaktadır (Akt; Sancaktar, 2016). Eşlerin bu ihtiyaçlarının karşılanması halinde evlilik doyumunun yüksek olması beklenmektedir. Çelik (2006) aile, cinsellik ve benlik faktörlerinin evlilik doyumunda oldukça etkili faktörler olduğunu ve bu alt boyutların doyumlarının sağlanması ile birlikte genel evlilik doyum seviyesinin de yükseldiğini söylemektedir. Evlilik doyumumun alt boyutu olan aile boyutu hem eşlerin kendisini hem de eşlerin diğer akrabalarını (anne - baba ve kardeş) kapsamaktadır. Goldeberg ve Goldenberg (1996) ailenin alt sistemlerden oluştuğunu ifade etmiştir. Bu alt sistemlerin sınırları korunmadığında eşler arasında problemlere neden olabileceği öne sürülmüştür. Eşlerden birinin alt sistemi ile (kayınvalide, kayınpeder gibi) kurmuş olduğu olumsuz ilişki evliliği tehdit eden bir durum olarak ortaya çıkabilmekte ve özellikle kayınpeder ve kayınvalide evlilik ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Çelik, 2006). Eşlerden birinin kendi ailesine finansal ya da duygusal olarak bağımlı olması, evlilik ilişkisine de olumsuz etki etmektedir (Tümer, 1998). Aile faktörünün doyumsuzluğu evlilik doyumunun sağlanmasında önemli bir engel olarak ortaya çıkmaktadır, ancak evlilik süresinin artmasıyla aile alt sisteminin ilişkiye verdiği olumsuz etki de zamanla azalmaktadır (Goldenberg ve Goldenberg, 1996). Evlilik doyumunun ikinci boyutu olan cinsellik boyutu ve evlilik ilişkisi birbiri ile etkileşim içindedir ve cinsel doyum evlilik ilişkisinden alınan mutluluk ve doyuma doğrudan etki etmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Yapılan araştırmalarda, cinsel tatmin ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde ilişki olduğunu göstermiştir (Çelik, 2006; Oggins, Leber ve Veroff, 1993; Yıldırım, 1993). Bu araştırmalara göre sağlıklı ve tatmin edici cinsel yaşantı, evlilik doyumunu arttırmaktadır. Bunun yanında, evlilik problemleri ve cinsel yaşantı çift yönlü olarak birbirlerini etkilemektedir. Yani, evlilikte yaşanan problemler cinsel

yaşantıya, cinsel yaşantıda yaşanan problemler de evlilik problemlerine etki etmektedir (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009). Evlilik doyumunu oluşturan son boyut benlik kavramıdır. Benlik kavramı, kişinin kendisini nasıl algıladığı, kendi beklentileri ve istekleri, tüm bunları rahatça dile getirebilmesi olarak açıklanabilir (Öz, 2004). Kişinin hem kendi benliği hem de eşinin benliğine duyduğu saygı ve anlayış evlilik doyumunu etkilemektedir (Çelik, 2006). Evlilik doyumu ile benlik algısı ve benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulan çalışmalar da bunu desteklemektedir (Blavier, Donald ve Glen, 1995; Murphy ve O'Leary, 1989; Schafer, Wickrama ve Pat, 1998).

Özetle, evli bireylerin ihtiyaçlarının ve beklentilerin karşılanması ve evlilik doyumunu oluşturan alt faktörlerin doyumunun sağlanması evlilik doyumunun artmasına olanak sağlamaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanmaması ve diğer alt boyutların doyumlarının sağlanmaması ilişkinin bozulmasına, etkileşim, paylaşım ve hoşgörünün azalmasına, çiftlerden birinde ya da her ikisinde birden evlilik doyumunun azalmasına sebebiyet verebilmekte ve bu ilişkiler boşanma ile sonuçlanabilmektedir.

Evlilik doyumunun birçok değişkenden etkilenebileceği düşünülmüş ve evlilik doyumunu açıklamak için çok sayıda araştırmalar yapılmıştır. Romantik ilişkiler, aşk ve aşka dair inanç ve duygular (Çapkın, 2012; Kaslow ve Robinson, 1996; Rosen-Grandon, Myers, ve Hattie, 2004), kişilik özellikleri (Kansız ve Akar, 2011), yaşam doyumu (Yıldız ve Çevik, 2016), yalnızlık, (Javanmard ve ark., 2014), zeka (Shanavas ve Venkatammal, 2014), din ve yaşam inançları (Bradbury ve ark., 2000; Kaslow ve Robinson, 1996; Kohn, 2001; Rosen-Grandon ve ark., 2004) gibi değişkenleri içeren araştırmalar, evlilik doyumuna katkıda bulunan faktörleri belirlemede yol gösterici olmuştur.

1.3. Sosyal Destek

Sosyal destek, bireyin çözmekte ya da baş etmekte zorlandığı bir konuda etrafında etkileşimde olduğu diğer kişilerin kendisine yardımcı olması olarak tanımlanmıştır (Köknel, 2005). Bu kavram insanların ait olma, sevgi, takdir edilme ve kendini gerçekleştirme gibi temel ihtiyaçlarının arkadaş, aile gibi farklı insanlarla kurmuş olduğu ilişkiler aracılığı ile doyum sağlaması olarak düşünebilir (Ekinci ve Ekici, 2003). Baştürk (2002) algılanan sosyal desteği, bireylerin hayatlarının çeşitli

alanlarında ihtiyaç duyduklarında yardım isteyebilecekleri insanların bulunması ve bu insanların kendilerine değer ve özen vermesi, dolayısıyla kurmuş oldukları bu ilişkilerin kendilerinde tatmin duygusunu yarattığı inancına sahip olmaları olarak tanımlamıştır. Algılanan sosyal desteği yüksek olan bireyin, başka bir deyişle istediğinde istediği yardımı alabilen ve değer verilen bireyin, yakın ilişkilerinden daha çok doyum sağladığı ve daha çok desteklendiğini düşündüğü ifade edilmiştir (Elmacı, 2006). Yıldırım'a (2004) göre sosyal desteği oluşturan, bireyin güven duygusunu hissedebildiği ve sırlarını paylaşabildiği, kendisi için önemli olan birisi ile yakın bir bağ kurabilmesidir.

Sosyal destek kavramı literatürde farklı şekillerde tanımlanmış olsa da tüm tanımlamaların ortak noktası, kişinin çevresinden gördüğü yardımlar ve bu yardımlardan sağlamış olduğu doyum olarak özetlenebilir. Kişi bu sosyal desteği genel olarak anne, baba, eş, sevgili, arkadaş gibi yakın çevresinde bulunan kişilerden sağlamaktadır.

Sağlanan ve algılanan sosyal destek hem fiziksel olarak hem de psikolojik olarak çokça yarar sağlamakta, yaşam kalitesinin yükselmesine etki etmektedir. Bu nedenle sosyal destek kavramı sıklıkla araştırılan bir konudur. Buna bağlı olarak, sosyal destek ve ilişkili değişkenleri inceleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde, sosyal desteğin depresif belirtileri ve suçluluk duygularını azalttığı (Windle, 1991), benlik saygısını artırdığı (Hoffman ve ark., 1993), yalnızlık duygusunun seviyesini düşürdüğü (Güngör, 1996), girişkenlik seviyesini artırırken, stres seviyesini azalttığı (Işıklı, 1998) görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak algılanan sosyal desteğin bireylerin yaşam kalitesine olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.

1.4. Eş Desteği

Evlilikte karşılaşılabilen sorunlar ve bu sorunların çözümlenme biçimlerinin evliliğin devam edebilmesi ve o evliliğin kişiye doyum verebilmesi noktasında önemli olduğu ortaya çıkmış ve bu süreçte eşlerin birbirlerine karşı destekleyici davranışlar sergilemesinin önemi anlaşılmıştır. Bu nedenle evlilik ve aile kavramlarının sosyal destek kavramı ile ilişkisinin incelenmesi gündeme gelmiştir (Özbey, 2012). Buna uygun olarak evlilik içerisindeki sosyal destek kavramı eş desteği olarak tanımlanmıştır,

çünkü evli bireylerde ana destek kaynağı eş olarak ortaya çıkmaktadır (Boeding ve ark., 2013; Brown ve Harris, 1978; Caplan, 1974; Cutrona ve Russell, 1990; Jacobson ve ark., 1989). En kaba hali ile eş desteği, eşlerin birbirlerine ihtiyaç duymaları halinde birbirlerine destek olmaları olarak tanımlanmaktadır (Dehle, Larsen ve Landers, 2001; Yıldırım, 2004).

Evli bireylerin kriz durumlarında destek için başvurdukları ilk kişi genellikle eşleridir (Dehle ve ark., 2001). Evli çiftler yaşamış oldukları olumlu ya da olumsuz yaşam olaylarını en yakınlarında olan eşleri ile paylaşmaktadırlar. Bu yönüyle evli bireylerin hayatlarındaki en önemli sosyal destek eşler tarafından sağlanmaktadır (Güven, Şener ve Yıldırım, 2011). Araştırma sonuçları da eşten sağlanan desteğin, sosyal destek derecelendirmesinde en önemli kaynak olduğuna vurgu yapmaktadır. (Dakof ve Taylor, 1990; Schulz ve Schwarzer, 2004; Vinokur ve ark., 1987). Özetle, eş desteği evli bireyler için sosyal destek kanallarının en başında gelmektedir.

Eş desteği kapsamında yapılan araştırmalar eş desteğinin stres, psikolojik iyi oluş, fiziksel ve ruhsal sağlık gibi konularda koruyucu faktör olarak öne çıktığını ortaya koymuştur (Brunstein ve ark., 1996; Dehle, Larsen ve Landers, 2001; Navaie ve ark., 2000; Ross ve Mirowsky, 2002; Scheidler, 2008). Yapılan bu araştırmaların ortak sonucu eş desteğinin evlilik ilişkisine ve eşlere daha doyumlu bir yaşam sağladığı yönündedir. Örneğin, stres zamanlarında eşten gelen sosyal destek eşlerin birbirlerinden soyutlanması ve duygusal olarak geri çekilmeyi önlemektedir ve eşler arasındaki duygusal yakınlığı da arttırmaktadır (Curun, 2006). Ek olarak eş desteği klinik olarak depresyon başlamasının da önünde bir engel olarak ortaya çıkmaktadır Özetle, evlilik ilişkisinde destekleyici olan eş davranışları ilişkinin daha sorunsuz, mutlu ve doyumlu olmasına katkı sağlamaktadır. Algılanan eş desteği yükseldikçe, eşin o evlilikten almış olduğu tatmin duygusu da artış göstermektedir (Beach ve Gupta 2006; Dehle, Larsen ve Landers, 2001).

Sosyal desteğin ve onun alt bir faktörü olan eş desteğinin duygusal destek, takdir desteği, maddi ve bilgi desteği ve sosyal ilgi desteği olmak üzere dört alt boyutu tanımlanmıştır (Yıldırım, 2004). Duygusal destek, kişinin eşi tarafından sevilme, ilgi görme, değerli olduğunu hissetme, eş tarafından anlayış görme, korunma gibi ihtiyaçlarına yönelik algılanan sosyal destektir. Birbirlerinden duygusal destek

alabilen eşlerin güven duyguları pekişirken aynı zamanda duygusal bağları da kuvvetlenmektedir (Çağ, 2011). Özellikle problem olduğu zamanlarda eşlerinden duygusal destek alabilen kişilerin yalnızlık duygularında ve depresif belirtilerinde azalma olurken, çatışma ve gerginliğin azalması da beraberinde gelmektedir (Cutrona, 1996). Takdir desteği, eş tarafından eşin kendi değerinin onaylanması şeklinde verilen destektir. Böylelikle kişi, eşi tarafından önemli ve değerli görüldüğünü hisseder (Katz, Beach ve Anderson, 1996). Algılanan takdir desteğinin yüksek olması yüksek evlilik kalitesi ile ilişkilidir (Beach, Sandeen ve O'Leary, 1990; Katz, Beach ve Anderson, 1996). Maddi destek, eş tarafından maddi ihtiyaçların karşılanmasına destek olmak olarak açıklanmaktadır (Berkman ve ark, 2000). Bilgi desteği ise yetersiz kalınması durumunda eş tarafından bilgi ihtiyacının karşılanmasına yönelik olan destektir. Bu destek rehberlik ve danışma desteğini de kapsamaktadır (Berkman ve ark., 2000). Eş elde ettiği bu bilgi desteği ile daha güçlü bir şekilde problemlerle mücadele edebilir (Cohen ve Wills, 1985). Sosyal ilgi desteği, eşlerin boş zamanlarında eğlenerek ve sosyal ilişkiler kurarak geçirmesini ve kişiye sosyal destek verebilecek diğer kaynaklarla beraberliğini sağlamasına yönelik verilen destektir (Yıldırım, 2004; Berkman ve ark, 2000).

Eşlerin destek ihtiyaçlarının boyutları farklılaşmakla birlikte, genellikle yaşamın farklı alanlarında ve zamanlarda her destek boyutuna ihtiyaç duyulmaktadır (Çağ, 2011). Hem kadın hem erkek için eş desteği önemli bir ihtiyaçtır, fakat ihtiyaçlar cinsiyete göre farklılaşabilmektedir. Yapılan araştırmalar kadınların eş desteği dışında da başka destek kanalarından destek sağlayabildiğini ve sosyal destek alanlarının erkeklere göre daha geniş olduğunu göstermektedir (Antonucci ve Akiyama, 1987; Barbee ve ark., 1993). Bu nedenle kadınlar erkeklerden daha çok çocuk bakımı, ev işleri gibi konularda destek beklemektedir (Curtona, 1996). Erkekler ise daha çok duygusal destek boyutuna ihtiyaç duymaktadır (Brunstein Dangelmayer ve Schultheiss, 1996). Öte yandan kadın ve erkeklerin toplumsal rollerinin birbirine benzemeye başlamasıyla cinsiyet farklılıklarının da zamanla azalacağına yönelik görüşler bulunmaktadır (Dökmen, 2009).

Öte yandan evlilik ilişkisinde kadınlar daha çok destek sağlayıcı, erkekler ise destek algılayan tarafta bulunmaktadır (House, 1981). Bunun nedeni, evlilik yapısının kadınlardan çok erkeklerin ihtiyaçları doğrultusunda örgütlenmesidir (Chambers,

2008; Çağ, 2011). Kadınlar destek sağlarken eşlerinin kişilik özelliklerine ve beklentilerine odaklanırken erkeklerin daha çok kendi inanç ve tercihlerini göz önüne aldığı görülmektedir (Dehle ve Landers, 2005). Bu nedenle kadınlar eşlerinin ihtiyaçlarını daha iyi gözlemleyebilmekte ve daha çok destek sağlayabilmektedir.

Eşlerin sadece destek göstermesi değil, aynı zamanda diğer eşin bu desteği ne derecede algıladığı da evlilik doyumu ve kalitesini belirlemede önemlidir. (Çağ, 2011). Bir başka deyişle eş desteğinde önemli olan, algılanan destektir (Cohen ve Hoberman, 1983; Cohen ve Wills, 1985; Günsel, 2013; Wethington ve Kessler, 1986). Algılanan destek bir kişinin ihtiyaç halinde alacağına inandığı destek olarak tanımlanmaktadır ve gelecekte de bu desteği alabileceğine inanmasıdır (Day ve Livingstone, 2003). Algılanan destek seviyesi, stres ve ihtiyaç durumlarında daha çok önem kazanmaktadır (Helgeson, 1993). Verilen desteğin doğru ve sağlıklı bir şekilde algılamasında, iletişim yöntemlerinin doğru ve etkili olması gerekmektedir (Yıldırım, 2004). Örneğin, insanlar kimi zaman direkt olarak destek istemek yerine şikayet etme, söylenme, karşı tarafın anlamasını bekleme, surat asma, iç çekme gibi uygun olmayan iletişim yollarını seçebilmektedirler. Böylesi durumlarda kişi eşinin desteğe ihtiyacı olduğunu anlamakta zorluk yaşayabilir. Buna bağlı olarak destek sağlayıcı olan eş, ihtiyacı olan eşe doğru şekilde yardımcı olamayabilir ve destek de tatmin etmeyebilir. İfade edilen türden durumlar evlilikte çatışmalara ve anlaşmazlıklara sebebiyet verebilmektedir (Çağ, 2011; Gardner ve Cutrona 2004).

1.4.1. Eş Desteği ve Evlilik Doyumu

Mutsuz, yeteri kadar tatmin etmeyen ve düşük destek içeren evlilikler bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini ve dolaylı olarak evlilik doyumlarını önemli derece etkilemektedir. (Coombs, 1991; Hawkins ve Booth, 2005; Proulx, Helms, ve Buehler, 2007). Kişilerin evliliklerinde değer görmek, sevilmek, eş tarafından takdir edilmek gibi oluşan ihtiyaçlarının desteklenerek karşılanması, o kişinin evliliğinden aldığı doyumu olumlu yönde etkilemekte ve özellikle birbirlerini duygusal olarak destekleyen ve eşinden destek alabilen çiftlerin arasında duygusal bağ kuvvetlenerek çiftler arasında güven duygusunun oluşmasına katkı sağlamaktadır (Curun, 2006; Rugel, 1997). Yetersiz olarak algılanan eş desteği ise beklenen şekilde evlilik bağlarının zayıflamasına sebebiyet vermektedir (Dehle ve ark., 2001). Evlilik içerisindeki destekleyici eş

davranışları eşlerin birbirine daha çok yakınlaşmasını, birbirlerine güven duymalarını, duygusal olarak birbirlerine karşı daha açık olmayı beraberinde getirerek evlilik doyumunun da yükselmesine neden olmaktadır. Eşleri tarafından daha çok destek algılayan kişiler evliliklerinden daha fazla doyum almaktadır.

Eş desteği ve evlilik doyumu ilişkisini inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Yapılmış olan bu çalışmaların sonuçları da eş desteğinin evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğu yönündedir. Örneğin, Çağ (2011) evlilik doyumu ve algılanan eş desteği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Benzer şekilde, Cramer (2004) romantik ilişkilerde algılanan duygusal desteğin düşüklüğünün ilişki doyumuna negatif yönde etki ettiğini bulmuştur. Düzgün (2009) algılanan eş desteğinin artmasıyla birlikte evlilik doyumunun da arttığı sonucuna varmıştır. Kabasakal ve Soylu (2016) yürütmüş oldukları çalışmalarında aile içerisinde sosyal destek kavramını incelemek adına eş desteği boyutunu incelemiş, eş desteğinin seviyesinin artmasıyla evlilikten alınan doyum seviyesinin de artış gösterdiğini bulmuşlardır. Eş desteği ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki bulan bir diğer araştırma Yedirir ve Homarta (2015) tarafından yürütülmüştür. Araştırma sonuçları özellikle duygusal destek, değer verme ve sosyal olarak arkadaş olabilme alanlarının evlilik doyumunda büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Yurtdışında yapılan çalışmaların sonuçları da yurtiçinde yapılmış olan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Bryant ve Conger (1999) sosyal destek ve evlilik ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında sosyal desteğin evlilik ilişkisinde etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre sosyal destek ve evlilik başarısı arasında çift yönlü bir ilişki vardır. Dehle ve arkadaşları (2001) algılanan desteğin yeterli olması halinde, stres ve depresif belirtilerin azaldığını ve yetersiz desteğin evlilik bağlarını zayıflattığı bulgularını elde etmişlerdir. Prezza ve Pacilli (2002) yürütmüş oldukları çalışmalarında evli bireylerin algıladıkları sosyal desteğin bekar olanlara göre anlamlı olarak yüksek çıktığını belirtmişlerdir. Scheidler (2008) stres ve algılanan eş desteği ile evlilik doyumu arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında stres ve eş desteği arasında anlamlı negatif bir ilişki bulurken, eş desteği ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu sonucuna varmıştır.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılmış olan çalışmaların ortak sonucu, evlilik doyumu

ve eş desteği arasında anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermekte ve eşten algılanan desteğin artması ile birlikte evlilik doyum seviyesinin de artış gösterdiğini ortaya koymaktadır.

1.5. Obsesif-Kompulsif Bozukluk (OKB)

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) obsesyon ve kompulsiyonların varlığı ile tanımlanan bir bozukluktur. Obsesyonlar istenmeyen şekilde, intrusif (girici), tekrarlayıcı ve süregelen düşünce, dürtü ya da imgeler olarak tanımlanmaktadır. Kompulsiyonlar ise obsesyonlara karşı geliştirilen katı, uyulması şart olan, kişinin oluşturduğu kurallara uygun olarak yapılması gereken ve kişinin yapmaya mecbur hissettiği davranış ve/veya zihinsel uğraşılar olarak tanımlanmıştır (American Psychiatric and Force, 2013). Kişi bu şekilde obsesyonların vermiş olduğu sıkıntıyı ve stresi azaltmaya çalışır. (Özaşkınlı, 2002). Kompulsif davranışlar kimi zaman görünür şekilde olabileceği gibi (kontrol etme, yıkama, temizleme vb. gibi) kimi zaman da kapalı bir şekilde (dua okumak, sayı saymak vb. gibi) ortaya çıkmaktadır (Sungur, 2005).

OKB'nin epidemiyolojik çalışmaları farklı kültürlerde yaşam boyu yaygınlığının %1.6-%2.0 arasında değişmekte olduğunu göstermektedir ve ilk ortaya çıkması çocukluk ya da erken ergenlik dönemlerine denk gelmektedir. (Kessler, Chiu, Demler, Merikangas, & Walters, 2005). Bununla beraber genel olarak kadınlarda OKB'nin daha fazla görüldüğü bildirilmektedir (Grabe ve ark., 2000; Demet ve ark., 2005). Bu çalışmalarda OKB'nin kadınlarda daha fazla görülmesinin sebebinin kadınların tedavi için yardım arama davranışlarının erkeklere göre daha yüksek olabilmesinden kaynakladığı belirtilmektedir. Lensi ve arkadaşlarına (1996) göre OKB'de cinsiyetler arası görülen bu farklılıkların sebebi sosyo-kültürel faktörler olabilmektedir.

OKB semptomları olan bireylerde genellikle düşük özgüven, utanç, ilişki işlevlerinde uyumsuzluk ve diğerleri ile yapılan aktivitelerden ve diğerleri ile etkileşimden kaçınma görülmektedir. (Sorensen, Kirkeby, & Thomsen, 2004). Aynı zamanda OKB semptomları olan bireyler işlevsel olmayan inançlara sahiptir. Bu inançlardan birincisi mükemmeliyetçiliktir. Mükemmeliyetçilikte her şeyin mükemmel olması gerektiği ve küçük bir hatanın bile olmaması gerektiği düşüncesi yer almaktadır. Buna bağlı olarak OKB belirtileri olan birisi için yapılabilecek en küçük hata bile büyük

problemlere neden olabilmektedir (Köroğlu, 2013). Aynı zamanda felaketleştirilmiş düşünce tarzı OKB'nin gelişiminde önemli bir rol oynayan diğer işlevsel olmayan inanç tiplerinden biridir. Araya girici düşünceler genellikle felaketleştirilmiş bir şekilde yorumlanmaktadır ve kişi bir felaket yaşanma durumuna karşılık tekrarlayan kontrol etme davranışları ve kompulsiyonlar geliştirmektedir (Rosqvist ve Norling, 2008). Buna bağlı olarak araya girici düşüncelere verilen felaketleştirilmiş ve hatalı cevaplar OKB belirtilerini şiddetlendirmektedir. Ek olarak OKB'li kişi kötü bir şey olmayacağına kesin olarak inanmak istemektedir. Bu yönüyle OKB belirsizliğe tahammülsüzlük ile ilişkili görülmektedir (Köroğlu, 2013).

OKB'nin diğer kronik olan psikolojik rahatsızlıklarda olduğu gibi yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. OKB ve yaşam kalitesi/doyumu ile ilgili yapılmış olan çalışmaların sonuçları OKB'nin fiziksel sağlık, sosyal ilişkiler, günlük yaşamdaki işlevsellik, boş zaman aktivitelerini değerlendirme, mesleki başarı gibi alanları negatif yönde etkilediğini göstermektedir (Angst ve ark., 2004; Kıvırcık-Akdede ve ark., 2005; Schwartzman ve ark., 2017).

1.6. İlişki İçerikli Obsesif Kompulsif Semptomlar (İİOK)

İlişki obsesyon ve kompulsyion semptomları (İOK) ise OKB'nin bir alt türü olarak ve OKB'nin yıkıcı boyutlarının romantik ilişki, evlilik, ebeveyn-çocuk ilişkisi gibi yakın ilişkilerde ortaya çıkması olarak tanımlanmıştır (Doron, Derby ve Szegenwol, 2014b, 2017b). İOK semptomları ilişki içerisinde iki farklı boyutta kendini göstermektedir. Bunlardan birincisi İlişki İçerikli Obsesif-Kompulsif (İİOK) semptomlarıdır. Bu semptomlar kişinin partnerini sevmesi, partner tarafından sevilmesi ve ilişkisinin doğru ilişki olup olmadığı konusunda tekrarlayan sorgulamaları kapsamaktadır. İOK semptomlarının ikinci boyutu ise Partner Odakli Obsesif-Kompulsif (POOK) semptomlardır. Bu boyutta sorgulanan ve şüphe duyulan obsesif düşünceler partnerin ahlak düzeyi, sosyal becerileri, dış görüntüsü, duygusal olarak istikrarlılık düzeyi, mesleki anlamda yeterliliği, yetkinliği ve zeka düzeyidir.

OKB'de olduğu gibi İOK semptomlarında da obsesyonların vermiş olduğu stres ve rahatsız edici düşüncelerle baş etmek için kompulsiyonlar ortaya çıkmaktadır. Kompulsiyonlar kontrol etme, nötralizasyon, onay arama ve karşılaştırma olarak kendini gösterir. İlişki odaklı obsesyonlara karşı geliştirilen kompulsiyonlara örnek

olarak bireyin içsel duyumlarını (aşk, çekim gibi) sürekli olarak izlemek ve kontrol etmek, etrafındaki insanlara sürekli kendi ilişkisi hakkında sorular sormak, partneri ile birlikte kendini mutlu olarak zihinde imgelemek, ilişkimiz iyi bir ilişki mi gibi sorularla ilişkinin kalitesini tekrar eden bir biçimde sorgulamak gösterilebilir. (Doron ve Derby, 2017; Doron, Derby, Szepsenwol ve Talmor, 2012). Partner odaklı obsesyonlara karşı ise partnerin yeterince güzel/yakışıklı olup olmadığını sorgulama, partnerin sosyal becerileri ile ilgili olarak etrafındaki insanlara soru sorma, partnerin dış görüntüsünü ya da zekasını başka insanlar ile karşılaştırma gibi kompulsiyonlar eşlik etmektedir. (Doron, Mizrahi, Szepensenwol ve Derby, 2014b).

İOK semptomlarının tanımlanmış yeni bir OKB alt semptom grubu olduğu göz önünde bulundurulduğunda semptomların işleyiş sürecinin de OKB'ye benzer şekilde ilerlediği söylenebilir. İOK semptomları gösteren kişiler genel olarak OKB'de olduğu gibi işlevsel olmayan düşüncelere sahiptirler ve bu düşünceler OKB/İOK semptomlarını tetiklemektedir. Her iki semptom işleyişinde de problem araya girici düşüncelerin yorumlanması ile ilgilidir ve OKB'de olduğu gibi İOK semptomlarında da abartılmış bir tehdit algısı ve katastrofik (felakteştirilen) bir değerlendirme söz konusudur. İOK özelinde bu düşünceler genel olarak yanlış bir ilişkide olmak, yanlış bir seçim yaptığı için en doğru olan partneri kaçırmak gibi felaketleştirilmiş sonuçları içermektedir (Yıldırım, 2017). Örneğin "Saatlerdir beni aramadı" diyen biri için bu durumun birçok açıklaması olabilirken; İOK semptomları gösteren kişi için bu durum "Aramadı çünkü beni sevmiyor" şeklinde gerçek aşkın yokluğu olarak değerlendirilebilir. Bu kişi buradan yola çıkarak ilişkisi ve/veya partneri hakkında daha da abartılmış kusurlar bularak daha da katastrofik sonuçlara varabilir. Buradan yola çıkarak, ilişkisel alanda savunmasız olan bireylerin, ilişkisel alanını hedef alan girici düşünceler sebebiyle İOK semptomları geliştirme olasılıkları artış gösterir (Doron, Szesenwol, Karp ve Gal, 2013). OKB'de olduğu gibi İOK semptomlarında da belirsizliğe tahammülsüzlük söz konusudur. Partner ve ilişki hakkında belirsizliğe tahammül etmekte zorluk yaşayan kişi, hiçbir zaman partneri ile sonsuza kadar mutlu olacağının garantisini alamaz ya da partnerinin kendisine ömür boyu sadık kalacağından emin olamaz. Bu belirsizliğe tahammülsüzlük OKB'de olduğu gibi kişinin daha çok kaygılanmasına ve daha fazla araya girici düşüncelere sahip olmasına sebep olur ve kişi bu düşüncelerle mücadele etmek için partnerini ve ilişkisini daha

fazla sorgulmaya (ör: gerçekten onu seviyor muyum? Yeteri kadar mutlu muyuz?) ve buna bağlı daha fazla kompulsiyon göstermeye başlar. (Doron, Szesenwol, Karp ve Gal, 2013). OKB ve onunla alakalı olan düşünceleri açıklamada önemli bir yer tutan mükemmeliyetçilik (Frost ve ark., 1990) İOK semptomlarının gelişmesi ve devam etmesinde de etkilidir. Örneğin mükemmelliyetçi olan bir kişi kendisi için tam olarak 'mükemmel ve doğru' olan partneri hayatında tutmak ister bu yüzden partnerinin ya da ilişkisinin 'doğruluğuna' dair şüphe duyarak sorgulama yapabilir (Melli ve ark., 2018).

Araştırmalar hem İİOK hem de POOK semptomlarının sıklıkla birlikte yaşandığını, bunların birbirlerini güçlendirmede ve sürdürmede önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Daron ve ark., 2012). Her iki boyuta ait semptomlar düşünce formunda olabileceği gibi OKB'de olduğu gibi dürtü ya da imge şeklinde de ortaya çıkabilmektedirler. Örneğin kişi partnerin dış görüntüsüne dair obsesyonlarını partnerin görüntüsünü gözünde canlandırarak deneyimleyebilir (Doron ve ark., 2014a).

İOK sempomlarının yaygınlığı ile ilgili yapılan araştırmalara literatürde rastlanmamıştır ancak Doron ve arkadaşlarına göre (2012), semptomların gelişmesi erken yetişkinlik dönemlerinde söz konusu olmaktadır. Ek olarak, hastaların öz-bildirimlerine göre evlenmek gibi bağlılık gerektiren romantik kararlar tecrübe edildiğinde İOK semptomlarının gelişme ihtimali artmaktadır (Doron ve ark., 2012).

İOK semptomlarında, kişi partneri ya da ilişkisi hakkında şüphe duymanın yersiz, saçma ya da ahlak dışı olduğunu düşünebilir fakat buna rağmen kendisini sorgulamaktan ya da düşünmekten alıkoyamaz, bu yönüyle ilişki obsesyonları ego-distoniklerdir. İOK semptomlarında araya girici düşüncelerin rahatsız edici olduğu ve utanç, suçluluk gibi duyguları tetiklediği belirtilmektedir (Doron ve ark., 2014a). Yapılan araştırmalar düşük benlik saygısı ve İOK semptomları arasında güçlü ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur (Doron ve ark., 2012).

1.6.1. İlişki Obsesyon Kompulsiyon Semptomları ve Evlilik Doyumu

Diğer psikopatolojik rahatsızlıklarda olduğu gibi, sahip olunan rahatsızlık kişinin sadece kendisini olumsuz yönde etkilemekle kalmayıp aynı zamanda kişinin çevresindeki kişileri ve kişiler arası ilişkileri de olumsuz yönde etkilemektedir (Angst

ve ark., 2004). Kronik olmuş ruhsal rahatsızlıklar ilişkileri kötü yönde etkileyerek, ilişkide daha fazla problem yaşanmasına neden olmaktadır (Angermeyer, 2004; Beşiroğlu ve ark., 2004; Bobes ve ark., 2001; Koran ve ark., 1996; Steketee ve ark., 1996; Varcarolis, 1998). Yapılan araştırmalar bu bilgilerle tutarlı olarak OKB semptomları olan kişilerin ilişkilerinde yaşadığı problemlerin OKB semptomları olmayanlara göre daha yaygın, şiddetli ve sık yaşandığını ortaya koymuştur (Himle ve ark., 2017). Bunun bir sebebi olarak OKB semptomları gösteren kişilerin ilişkide kendilerini açık bir şekilde ifade etmiyor olmaları gösterilebilir. Bu kişiler obsesyon ve kompulsiyonlarını dışlanma ve reddedilme korkusu ile göstermekten kaçınabilmekte ve bu durum ilişkilerinde duygusal yakınlığın önüne bir engel olarak çıkabilmektedir (Newth & Rachman, 2001). OKB'nin kişiler arası ilişkileri olumsuz yönde etkilemesinin bir diğer sebebi olarak OKB'li kişiler ile birlikte yaşayan kişilerin bu semptomlara karşı göstermiş olduğu tutumlar gösterilebilir. Kimi zaman hasta yakınlarının bu semptomlara ve hasta kişilere karşı yaklaşımları problemli olabilmektedir. Örneğin hasta yakınları kimi zaman hastalığa inanmakta dirençli olabilmekte ya da hasta kişilerin semptomları hakkında baskı kurma davranışları gösterebilmektedir (Angernayer, 2004; Noppen ve ark., 2002). Dolayısıyla bahsedilen her iki durum OKB sorunu olan kişilerin, kişiler arası problemler yaşamasına ve ilişkilerinin bozulmasına sebep olabilir.

OKB'nin olumsuz etkilerinin en sık görüldüğü alan ise kişinin ailesi ile kurmuş olduğu ilişkilerdir (Angermeyer, 2004; Beşiroğlu ve ark., 2004; Bobes ve ark., 2001). Bu nedenle OKB'nin aile içerisindeki ve partnerler arasındaki etkileri de zaman içerisinde araştırılmaya başlanmıştır. OKB ve ilişki doyumunu inceleyen araştırmaların bir sonucu, OKB tanısı almış hastaların bir çoğunun bekar olması ile birlikte evli olanlarınevlilik içerisinde yaşadıkları problemlerin seviyelerinin yüksek olduğu yönündedir (Emmelkamp, De Haan ve Hoogduin, 1990; Freund ve Steketee, 1989; Riggs, Hiss ve Foa, 1992). OKB'nin semptomları partnerler arasında iletişim sorunları, cinsel yaşantıda problemler, suçluluk duyguları gibi sorunları da beraberinde getirebilmektedir ve buna paralel olarak kişinin evliliğinden aldığı doyum da düşüş göstermektedir. (Beşiroğlu ve ark., 2007; Black ve ark., 1998). Abbey (2006) yürütmüş olduğu araştırmasında OKB tanısı almış bireylerde romantik ilişki işlevlerini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucuna göre, ilişki doyumu ve obsesyonlar arasında

negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Buna göre ilişki doyumu arttıkça, OKB semptomlarının düşmektedir. İlişkinin pozitif içeriği, OKB semptomlarının gelişmesinin önünde koruyucu bir etki olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan, OKB semptomlarının artış göstermesiyle birlikte ilişki doyumunun da düşüş gösterdiğine dikkat çekilmiştir. Benzer şekilde, romantik işlevsellik ve OKB semptomları arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka araştırma sonucunda, obsesyonların romantik ilişki doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur (Abbey, Clopton ve Humphreys, 2007). OKB ve cinsel doyum ilişkisini inceleyen araştırmalarda da benzer şekilde OKB tanısı almış kadın ve erkeklerin cinsel doyumlarının düşük olduğu sonucuna varılmıştır (Aksaray ve ark., 2001; Staebler, Pollard ve Merkel, 1993). Cinsel doyumun evlilik doyumunun önemli bir faktörü olduğu göz önünde bulundurularak, OKB tanısı almış bireylerin evlilik doyumunun da dolaylı yoldan düşük olabileceği sonucuna varılabilir.

Kısacası yapılmış olan çalışmalar diğer çoğu psikolojik rahatsızlıkta olduğu gibi, OKB semptomlarının hem kişiyi, hem hastanın yakınlarını, hem de kurmuş olduğu ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini ve bu ilişkilerin başında aile/partner ile kurulan ilişkilerin olduğunu göstermektedir. OKB semptomları artış gösterdikçe, ilişkiden alınan doyum azalmaktadır.

İOK daha önce de bahsedildiği gibi, OKB'nin bir alt türü olarak ve OKB'nin yıkıcı boyutlarının romantik ilişki, evlilik, gibi ilişkilerde ortaya çıkmasıdır, dolayısıyla ilişki kalitesinin ve devamlılığının önemli bir belirleyicisidir (Doron ve ark., 2014a). Klinik olmayan örneklem ile yapılan araştırmada İOK semptomları ve düşük ilişki doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Doron ve ark., 2012). Buna göre, İOK semptomları klinik olmayan örneklemlerde bireysel ve ilişkisel problemlerle doğrudan ilişkilidir. Ancak İOK semptomları araştırmacıların dikkatini yeni çekmiş ve yeni araştırılmaya başlanan bir konudur, bu nedenle yapılan araştırmalar da kısıtlıdır. Doron ve arkadaşları (2014a) yürütmüş oldukları çalışmalarında İOK semptomlarının düşük ilişki doyumuna ve buna bağlı olarak düşük cinsel doyuma sebebiyet verdiği sonucuna varmışlardır. Sonuçlarını açıklarken, bireyin ilişki içeriği (yakınlık, bağlılık) ve kurmuş olduğu duygusal bağ hakkındaki obsesif ve kompulsif semptomlarının, negatif duygularının (stres, mutsuzluk) ve negatif davranışlarının (eleştiri, ihmal) ilişki doyumuna etki ettiğini ve cinsel ilişki esnasında negatif olan bu düşünce ve duyguların

kişinin erotik zevk almasını engelleyerek cinsel doyumunun düşmesine sebebiyet verdiğini öne sürmüşlerdir. İİOK semptomların, POOK semptomlarına göre ilişkide daha çok olumsuz etki yaratığı görülmektedir. Özellikle İİOK semptomlarının düşük ilişki doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu yapılan araştırmalarla da destekleniştir (Doron ve ark., 2012). Örneğin ilişkinin doğruluğu konusunda tekrar eden ve sürekli şüpheler söz konusu olduğunda (ör: Hep benimle olup olmayacağına karşı güvenememem), kişinin terk edilme korkusu artar ve ilişkiye duyulan güven duygusu olumsuz olarak etkilenir ve sonuçta da ilişkide problemler yaşanmaya başlayabilir. Eşin sevgisi konusunda duyulan tekrarlayan kaygı ve şüpheler partnere yapışmayı ve bağımlı hareket etmeyi beraberinde getirebilir ve böylelikle ilişki dinamiği ve içeriği bozulabilir. İİOK semptomları olan kişi, partneri tarafından sevilip sevilmediği konusundaki obsesyonları sebebiyle onay almak adına birçok kez partnerine/eşine kendisini sevip sevmediğini sorma kompulsiyonları gösterebilir. Bu kompulsiyonlar da karşı tarafın bunalmasına ve sıkışmış hissetmesine sebep olabilir. Buna bağlı olarak partner, İİOK semptomları gösteren partnerine karşı çıkma, görmezden gelme, öfkelenme, baskılama gibi davranışlar gösterebilir. Bu tür yaşantılar ilişkinin yıpranmasına neden olabilir. Öte yandan bu davranışlar sadece ilişkinin kendisinde problemler yaratmakla kalmayıp aynı zamanda bireylerin esnekliğine, iyi oluşlarına, işlevselliklerine de etki edebilir (Doron ve ark, 2012).

1.6.2. İlişki Obsesyon ve Kompulsiyon Semptomları ve Eş Desteği

OKB semptomları daha önce de belirtildiği gibi, sadece bireyin kendisini değil, çevresinde kendisine sosyal destek sağlayabilecek olan yakınlarını ve ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan araştırmaların da ortak sonucu, OKB semptomları olan bireylerin çevresindeki kişilerde bu semptomlar nedeni ile öfke, gerginlik, bıkkınlık ya da tahammülsüzlük görüldüğü yönündedir (Berksun, 2003; Black ve ark., 1998; Jayakumar ve ark., 2002). Bu nedenle hasta yakınları bir zaman sonra desteklerini geri çekebilmektedirler. OKB'nin sebep olduğu ifade güçlükleri, sorunları çözümleme biçimleri ve ilişkide yakınlık gibi problemler evlilik ilişkisini olumsuz yönde etkilemekte, aynı zamanda OKB'li eşe destek vermeyi reddetmeye de neden olmaktadır (Remmerswaal ve ark., 2016). Schafefer ve Olson'un (1981) yürütmüş oldukları çalışmanın sonuçları da bu bilgileri destekler niteliktedir. Bu

çalışmaya göre eşten sağlanan duygusal destek ve obsesif düşünceler arasında negatif yönlü ilişkiler bulunmaktadır.

Literatür gözden geçirildiğinde İİOK ve eş desteği ilişkisini incelemiş olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Mevcut literatür bilgisinden yola çıkarak, OKB ve eş desteği arasında görülen ilişkilerin İİOK semptomları içinde geçerli olabileceği düşünülmektedir.

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada evlilik doyumunun seviyesine göre ilişki içerikli obsesyon ve kompulsiyon semptomları ile eş destek seviyeleri karşılaştırılacak olup aynı zamanda evlilik doyumunun ilişki içerikli obsesyon ve kompulsiyon semptomları ve eş desteği aracılığı ile nasıl yordandığı incelenecektir. Araştırmadan elde edilen bulgular alanda yapılmış önceki çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır.

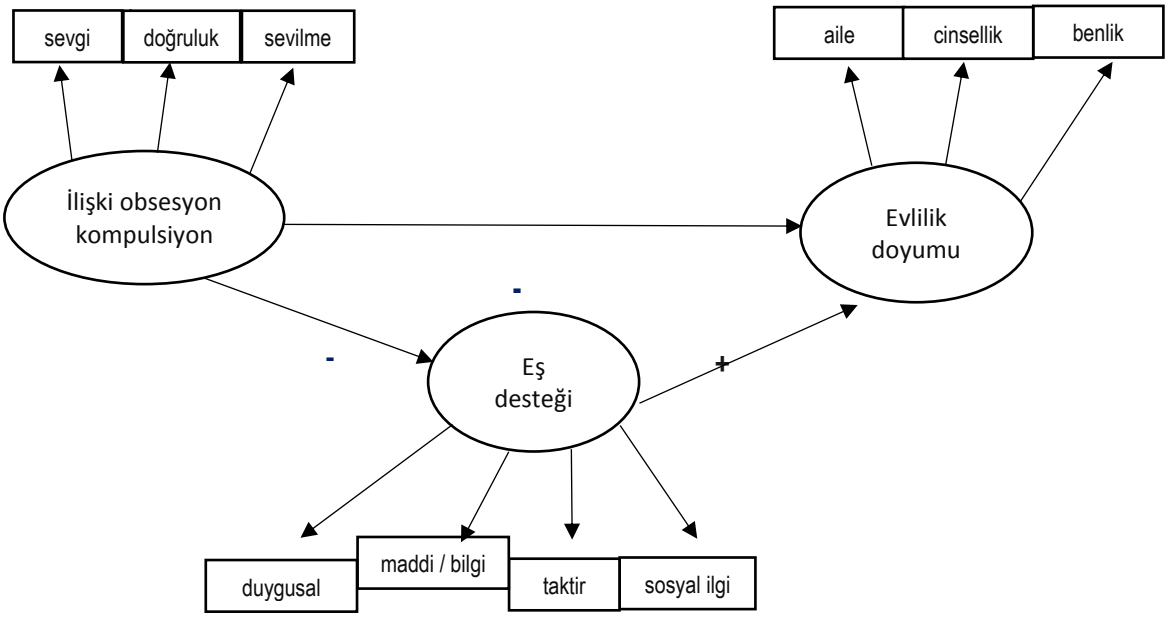
Literatür taraması ve önceden yapılmış olan çalışmalar dahilinde, konu ile ilgili araştırma soruları şunlardır:

1. Evlilik doyumu ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
2. Eş desteği ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
3. İİOK semptomları ve alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
4. Evlilik doyumu ile eş desteği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Evlilik doyumu ile İİOK semptomları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Evlilik doyumu seviyesine göre eş desteği farklılaşmakta mıdır?
7. Evlilik doyum seviyesine göre İİOK semptomları farklılaşmaktadır mıdır?
8. Evlilik doyumu İİOK semptomları ve eş desteği aracılığı ile yordanmakta mıdır?

Araştırma sorularından ve daha önce yapılmış olan çalışmalar da göz önünde bulundurularak oluşturulan ve araştırmada test edilecek olan hipotezler şunlardır:

1. Evlilik doyumu ile eş desteği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

2. Evlilik doyumu ile İİOK semptomları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
3. İİOK semptomları ve eş desteği arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.
4. Evlilik doyumu yüksek olan kişilerin eş destek seviyeleri, evlilik doyumu düşük olan kişilere göre daha yüksektir.
5. Evlilik doyumu yüksek olan kişilerin İİOK semptomları, evlilik doyumu düşük olan kişilere göre daha düşüktür.
6. Araştırmada ayrıca Şekil 1'de sunulan model de test edilecektir. Bu modele göre ilişki obsesyon ve kompulsiyonlarının eş desteğini ve evlilik doyumunu azaltacağı, eş desteğinin ise evlilik doyumunu arttıracağı hipotez edilmiştir.

Şekil 1. Model test

1.8. Araştırmanın Önemi

Evlilik toplumun en temel birimidir ve iki insanı hukuk önünde birleştiren sosyal, toplumsal ve ahlaki bir kurumdur. Kurulmuş olan bu kurum ile iki cinsiyetten iki insan nesillerini devam ettirecek bir aile kurar ve bu ilişki içinde yaşantılarını

paylaşarak birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılayabilir (Kahveci, 2016; Öztan, 2000). Fakat evlilikte ortaya çıkan sorunların çözümlenememesi, geçinememe ve çatışmaların üstesinden gelinememesi boşanmayı beraberinde getirmektedir. Türkiye'de 2016 senesinde evlenen çiftlerin sayısı 594 bin 493 kişi iken, 2017 senesinde evlenen çiftlerin sayısı 569 bin 459 olarak %4,2 oranında azalmıştır. Aynı istatistiklere göre, 2016 senesinde boşanan 126 bin 164 çift varken, 2017 senesinde bu sayı 128 bin 411 olmuş ve %1,8 artış göstermiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2017). Boşanma ile birlikte kişilerde toplumsal izolasyon, ekonomik kaygı ve problemler, ruhsal ve duygusal sıkıntılar, aile ve çevre baskıları karşısında çaresizlik gibi duygular gözlemlenmektedir ve bu sonuçlar da kişilerin genel hayat kalitelerine ve mutluğuna etki etmektedir (Arıkan, 1998). Evlilik doyumunun artmasıyla birlikte boşanma oranlarının azaldığına dair birçok araştırma sonucu mevcuttur (Güven, 2005; Sevim, 1999). Evlilik doyumu farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte bu tanımların ortak noktası evli bireylerin temel duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarının içerisinde olduğu evlilik ilişkisinde eşi tarafından karşılanıp karşılanmamasına bağlı olarak ortaya çıkan bir algı olduğudur (Dönmez, 2000; Tarhan, 2005; Tezer, 1996). Buradan yola çıkarak evlilik doyumunun boşanma ve boşanmaya bağlı gelişebilecek problemlerin önünde koruyucu bir faktör olarak görülebileceği söylenebilir. Evlilik doyumunun sadece boşanma önünde koruyucu bir faktör olması değil aynı zamanda genel yaşam mutluluğuna da doğrudan etki ettiği araştırmalarca ortaya konmuştur (Bieling, 2001; Broucke ve ark, 1995). Bu nedenle evlilik doyumu psikoloji literatüründe önemli bir değişken olarak öne çıkmıştır.

Evlilik doyumu ve etki eden faktörlerin incelenmesi ile birlikte sosyal destek ve eş desteği kavramlarının da evlilikten sağlanan doyum üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür (Beach ve Gupta 2006; Cramer, 2004; Çağ, 2011; Dehle, Larsen ve Landers, 2001; Düzgün, 2009; Kabasakal ve Soylu, 2016). Yapılan araştırmalar aynı zamanda evlilik doyumunu etkileyen bir diğer faktörün İOK semptomları olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalarda İİOK semptomlarının düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır (Doron ve ark., 2012). Bu çalışma, araştırmacının bilgisine göre, evlilik doyumu, algılanan eş destek düzeyi ve İOK semptomlarını bir arada inceleyen ilk araştırma olma özelliği taşımaktadır. Elde edilecek olan sonuçların alana yeni ve güncel bulgular kazandırması beklenmektedir. Bu tür bulgulardan faydalanılması eşlerin evlilik doyum seviyelerinin artmasına, boşanma oranlarının

azalmasına, evliliklerin sağlıklı bir biçimde varlığını sürdürebilmesine ve kişilerin bireysel olarak daha mutlu bir yaşam sürebilmelerine katkı sağlayabilir. İkinci olarak, bu araştırmadan elde edilecek bulgular klinik alanda çalışan psikologlar ve çift - aile terapistleri için evlilik ve ilişki konularında sorun yaşayan danışanların problemlerini ölçme ve değerlendirme konusunda ışık tutabilir.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılara ait sosyo-demografik bilgiler ve verilerin toplanması için kullanılmış olan ölçeklere dair tanıtıcı bilgiler bulunmaktadır. Ek olarak araştırma sürecinde izlenen yolun ve uygulanan analizlerin tanıtılmasına yer verilmektedir.

2.1. Örneklem

Araştırmanın örneklemi, İstanbul il sınırları içerisinde yaşayan, uygun örneklem yolu ile seçilmiş, 23-68 yaş aralığındaki toplam 259 yetişkin ve evli katılımcıdan oluşmaktadır. Örneklem gurubunda 141 (%54.4) kadın, 118 (%45.6) erkek evli katılımcı bulunmaktadır.

Kadın katılımcıların yaş ortalaması 33.39 (Ss=8.32), erkek katılımcıların yaş ortalaması 38.93 (Ss=10.91) ve tüm örneklem grubun yaş ortalaması 35.88 (Ss=9.96) olarak belirlenmiştir.

Katılımcıların eğitim seviyeleri incelendiğinde, 27'si (%10.40) lise ve altı, 15'i (%5.80) ön lisans, 120'si (%46.30) lisans, 82'si (%31.70) yüksek lisans ve 15'i (%5.80) doktora mezunudur.

Örneklem grubunda bulunan 199 kişi (%76.80) çalışırken, 60 kişi (%23.20) çalışmamaktadır.

Katılımcıların 233'ü (%90.00) ilk evliliklerini sürdürürken, 26'sı (%10.00) iki veya daha fazla evlilik yapmışlardır.

Katılımcıların güncel evlilik türü incelendiğinde, araştırmanın örneklemini oluşturan 213 (%82.20) kişi flört ederek, 8 (%3.10) kişi görücü usulü ile, 38 (%14.70) kişi ise hem görücü hem de flört ederek evlendiklerini belirtmiştir.

Araştırmaya dahil olan kadın katılımcıların ortalama evlilik süresi 5.84 yıl (Ss=7.73) iken, erkek katılımcıların ortalama evlilik süresi 9.58 (Ss=10.80) yıl olarak belirlenmiştir. Tüm katılımcıların ortalama evlilik süresi 7.54 yıl (Ss=0.58) olarak hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun çocuk sahibi olma durumları incelendiğinde 109 (%42.10)

katılımcının çocuk sahibi olmadığı, 150 (%57.90) katılımcının bir ve daha fazla çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Burada özetlenen katılımcılara dair bilgiler Tablo 2.1.'de sunulmuştur.

Tablo 2.1 *Katılımcılara ait Demografik Bilgiler*

Değişken	f	%
Cinsiyet		
Kadın	141	54.40
Erkek	118	45.60
Eğitim Düzeyi		
Lise ve Altı	27	10.40
Ön Lisans	15	5.80
Lisans	120	46.30
Yüksek Lisans	82	31.70
Doktora	15	5.80
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	199	76.80
Çalışmıyor	60	23.20
Evlilik Sayısı		
1	233	90.00
2 ve üzeri	26	10.00
Evlilik Türü		
Flört	213	82.20
Görücü	8	3.10
Görücü+Flört	38	14.70
Çocuk		
Yok	109	42.10
Var	150	57.90

	f	Ort.	Ss	Min.-Maks.
Yaş	259	35.88	9.96	23-68
Kadın	141	33.30	8.32	23-68
Erkek	118	38.93	10.91	23-68
Evlilik Süresi	259	7,54	0.58	0.1-42
Kadın	141	5.84	7.73	0.1-41
Erkek	118	9.58	10.80	0.1-42

2.2. Veri Toplama Araçları

Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerinin öğrenilmesi için araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunun yanı sıra araştırma değişkenlerini değerlendirmek için Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ), Eş Destek Ölçeği (EşDÖ) ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ)

kullanılmıştır. Ölçeklere ait detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, öğrenim düzeyleri, çalışma durumları, evlilik süreleri, çocuk sayısı ve evlilik türünü öğrenmek için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır. (Ek 1)

2.2.2. Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ)

Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ) Çelik ve Yazgan (2009) tarafından geliştirilmiş ve ölçeği dolduran kişinin evliliğinden sağlamış olduğu doyumu ölçmektedir. Ölçek toplam 13 maddeden oluşmaktadır ve maddeler 5'li likert tipindedir (1: Bana hiç uygun değil, 5: Bana tamamen uygun). Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 65, en düşük puan ise 13'tür. Ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik doyumunun arttığına işaret etmektedir. Aile, cinsellik ve benlik olmak üzere 3 faktörü vardır. Ölçek sadece genel evlilik doyumunu ölçebildiği gibi bu boyutlara ait doyumlara dair sonuçlar da vermektedir.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .79 olarak saptanmışken aile alt faktörünün iç tutarlılık katsayısı .83, cinsellik alt faktörünün iç tutarlılık katsayısı .81, benlik alt faktörünün iç tutarlılık katsayısı .75 olarak hesaplanmıştır. Yapılan geçerlilik ve güvenirlilik çalışmaları sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada EvDÖ'nün toplam puanı ve alt boyutları için iç tutarlık analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre EvDÖ'nün iç tutarlılık katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları ise aile alt ölçeği için .86, cinsellik alt ölçeği için .85 ve benlik alt ölçeği için .46 olarak hesaplanmıştır. EvDÖ, Ek 2'de verilmiştir.

2.2.3. Eş Destek Ölçeği (EşDÖ)

Eş Destek Ölçeği (EşDÖ), Yıldırım (2004) tarafından geliştirilmiştir ve ölçeği dolduran kişinin eşinden algıladığı sosyal desteğin derecesini ölçmektedir. Ölçek 27 maddeden oluşmaktadır, 3 madde ters kodlanmıştır. Maddeler 3'lü likert tipindedir (1:

Bana Uygun Değil, 3: Bana Uygun). Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 81, en düşük puan ise 27'dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, eşten alınan sosyal desteğin yüksek olduğunu bildirmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliliği temel bileşenler analizi ile incelenmiş ve duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, taktir etme desteği ve sosyal ilgi desteği olmak üzere 4 faktör tespit edilmiştir. Güvenirlilik çalışmaları için yapılan ilk çalışmada ölçeğin iç tutarlılık değeri, .95 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada EşDÖ'nün ve alt boyutlarının güvenirlilik değerlerini belirlemek amacıyla yapılan iç tutarlılık analizi sonuçlarına göre ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .95 bulunurken, alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları; duygusal destek alt ölçeği için .89, maddi yardım ve bilgi desteği için .85, takdir etme desteği için .85 ve sosyal ilgili desteği için .68 olarak hesaplanmıştır. EşDÖ, EK 3'de verilmiştir.

2.2.4. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ)

RİOKÖ Doron ve arkadaşları (2012) tarafından romantik ilişkilerle ilgili obsesif-kompulsif belirtilerin düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan bir ölçektir. Toplam 14 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipindedir (0: Bana hiç uygun değil, 4: Bana çok uygun). Ölçekten alınan yüksek puanlar, ölçeği dolduran kişinin romantik ilişkisi ile ilgili obsesif-kompulsif belirtilerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Partnere duyulan sevgi, ilişki doğruluğu ve partner tarafından sevilmek olmak üzere 3 alt faktörü bulunmaktadır. Ölçeğin orijinal çalışmasında iç tutarlılık değeri .93 bulunurken, partnere duyulan sevgi için, .84, ilişki doğruluğu için, .79 ve partner tarafından sevilmek için, .87 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin Türkçe adaptasyonu Trak ve İnönü (2017) tarafından yapılmış olup, ölçeğin iç tutarlılık değeri .95 olarak bulunmuştur. Partnere duyulan sevgi alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .73, ilişki doğruluğu alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .78 ve partner tarafından sevilmek alt boyutu için ise iç tutarlılık katsayısı .83 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar-test analizinde ölçeğin güvenirlilik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucu ölçeğin Türkiye kültüründe de geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada RİOKÖ ve alt boyutlarının güvenirlik değerini hesaplamak için iç tutarlılık analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre RİOKÖ'nün iç tutarlılık kaysayısı .89 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları ise; partnere duyulan sevgi için .76, ilişkinin doğruluğu için .79 ve partner tarafından sevilmek için .82 olarak hesaplanmıştır. RİOKÖ, Ek 4'te verilmiştir.

2.3. İşlem

2.3.1. Veri Toplama

Öncelikle araştırmanın gerçekleşmesi için Maltepe Üniversitesi Etik Kurul'undan ölçeklerin uygulanması için gerekli olan izinler alınmıştır. İkinci aşamada ölçekler internete yüklenmiştir. Gönüllü katılımcılara ölçek ve araştırma ile ilgili bilgilendirilme yapılarak internet üzerinden elektronik imzaları alınmıştır. Ölçekler online olarak doldurulmuştur. Katılımcılar ölçeklere www.surveey.com adresinden ulaşmışlardır.

Veri toplama işlemi Kasım 2018 - Ocak2019 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Verilerin analizi için SPSS 22.0 ve Lisrel programı kullanılmıştır.

2.3.2 Verilerin Analizi

Evlilik Doyum Ölçeği, Eş Destek Ölçeği ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği alt boyutlarının iç tutarlık analizleri için Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır.

Kişisel Bilgi Forumu'ndan elde edilen verilere frekans analizi uygulanmıştır. Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi ve bağımsız gruplar için t-test analizleri uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler kapsamında araştırma başında önerilen model yapısal eşitlik modeli ile test edilmiştir.

BÖLÜM 3. BULGULAR

3.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimsel Bilgileri

Çalışmada hipotez testleri için kullanılan Evlilik Doyum Ölçeği'nin (EvDÖ) ve ölçeğin aile, cinsellik ve benlik alt boyutları; Eş Desteği Ölçeği'nin (EDÖ) ve ölçeğin duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği alt boyutları ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği'nin (RİOKÖ) ve ölçeğin partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu, partner tarafından sevilme alt boyutlarına ait ortalama, standart sapma, en düşük ve en yüksek değerler Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3.1 *Ölçeklerden Elde Edilen Puan Ortalamaları, Standart Sapma, Mimimum ve Maksimum Değerleri*

Değişkenler	**Ort.**	**Ss**	**Min.- Maks.**
Evlilik Doyum Ölçeği	54.79	7.89	25-65
Aile	19.72	5.06	5-25
Cinsellik	21.39	3.79	5-25
Benlik	13.62	1.94	15-25
Eş Destek Ölçeği	72.26	10.18	27-81
Duygusal Destek	24.30	3.66	9-27
Maddi Yardım ve Bilgi Desteği	19.04	2.79	7-21
Takdir Etme Desteği	19.58	2.67	10-24
Sosyal İlgi Desteği	7.92	1.35	3-9
Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları	6.96	8.37	0-43
Ölçeği	1.73	2.73	0-16
Partnere Duyulan Sevgi	2.73	3.33	0-16
İlişkinin Doğruluğu	2.49	3.43	0-16
Partner Tarafından Sevilmek			

3.2. Cinsiyete Göre Araştırma Değişkenlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyet değişkenine göre EvDÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılmış olan t-Testi analizine göre, ölçekten alınan toplam puan, aile ve benlik alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır (p>.05). Öte yandan erkek katılımcıların ($X_{ort.}$ = 22.08, s = 2.99) kadın katılımcılara $X_{ort.}$ = 20.82, s = 4.27) kıyasla cinsellik alt ölçeğinden daha yüksek puan aldığı görülmüştür [t(257) = -2.78, p<.05]. Analiz sonuçları Tablo 3.2'de sunulmuştur.

Tablo 3.2 *Cinsiyete göre Evlilik Doyum Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçları*

Gruplar	N	Ort.	Ss	sd	t	p
Evlilik Doyum Ölçeği						
Kadın	141	53.92	8.36	257	-1.95	.051
Erkek	118	55.83	7.18			
Aile						
Kadın	141	19.59	4.99	257	-0.61	.541
Erkek	118	19.98	5.16			
Benlik						
Kadın	141	13.50	2.12	257	-1.12	.261
Erkek	118	13.77	1.70			
Cinsellik						
Kadın	141	20.82	4.27	257	-2.78	.006
Erkek	118	22.08	2.99			

Cinsiyet değişkenine göre EşDÖ puanlarının karşılaştırılması için yapılmış olan t-Testi analizine göre, kadın katılımcıların ($X_{Ort.}$ = 70.98, *s* = 11.52) erkek katılımcılara ($X_{Ort.}$ = 73.78, *s* = 9.09) kıyasla EşDÖ'den daha düşük puan aldığı görülmüştür [*t*(257) = -2.29, *p*<.05].

Araştırmaya katılan erkeklerin maddi yardım ve bilgi desteği alt ölçeğinin puan ortalamaları (Xort. = 19.73, *s* = 1.93) kadınlardan ($X_{Ort.}$ = 18.46, *s* = 3.24) anlamlı derece yüksektir [*t*(257) 0 -3.91, *p*<.001]. Ek olarak, erkek katılımcıların sosyal ilgi desteği alt ölçeğinden almış oldukları puan ortalamalarının ($X_{Ort.}$ = 8.16, *s* = 1.16) kadınlardan ($X_{Ort..}$ = 7.73, *s* = 1.46) anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur [*t*(257) = -2.63, *p*<.01].

Cinsiyet değişkenine göre EşDÖ ölçeğinin alt ölçeklerinden olan duygusal destek ve takdir etme desteği ortalama puan ortalamalarının anlamlı bir derecede farklılaşmadığı görülmüştür (*p*>.05). Analiz sonuçları Tablo 3.3'de sunulmuştur.

Tablo 3.3 *Cinsiyete göre Eş Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçları*

Gruplar	N	Ort.	Ss	sd	t	p
Eş Destek Ölçeği						
Kadın	141	70.98	11.52	257	-.2.29	.023
Erkek	118	73.78	9.09			
Duygusal Destek						
Kadın	141	24.06	4.07	257	-1.16	.244
Erkek	118	24.58	3.10			
Maddi Yardım ve Bilgi						
Desteği	141	18.46	3.24	257	-3.91	.000
Kadın	118	19.73	1.93			
Erkek						
Takdir etme desteği						
Kadın	141	19.55	2.77	257	-0.22	.826
Erkek	118	19.62	5.57			
Sosyal İlgi Desteği						
Kadın	141	7.73	1.46	257	-2.63	.009
Erkek	118	8.16	1.16			

Cinsiyet değişkenine göre Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği puanlarının karşılaştırılması için yapılan t-Testi analiz sonuçlarına göre ölçekten alınan toplam puan, partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilmek alt ölçeklerinden alınan puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamaktadır (p>.05). Analiz sonuçları Tablo 3.4'de sunulmuştur.

Tablo 3.4 *Cinsiyete göre Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsyionları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Analizi Sonuçları*

Gruplar	**N**	**Ort.**	**Ss**	**sd**	**t**	**p**
Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği						
Kadın	141	7.29	8.74	257	0.69	.490
Erkek	118	6.56	7.92			
Partnere Duyulan Sevgi						
Kadın	141	1.99	3.04	257	1.67	.096
Erkek	118	1.42	3.29			
İlişkinin Doğruluğu						
Kadın	141	2.96	3.48	257	1.19	.232
Erkek	118	2.46	3.14			
Partner Tarafından Sevilmek						
Kadın	141	2.33	3.37	257	-	.422
Erkek	118	2.67	3.51		0.80	

3.3. Araştırmanın Değişkenleri Arasında Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak üzere Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.5'de sunulmuştur.

Analiz sonuçlarına göre, EvDÖ alt ölçeklerinden "aile" ile yaş (r=.16, p<.01) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, "cinsellik" ile evlilik süresi (r=-.13, p<.05) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

EvDÖ'nün toplam puanının EşDÖ toplam puanı ile pozitif yönde anlamı bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (r=.54, p<.001). Benzer şekilde EvDÖ toplam puanının EşDÖ'nün alt boyutu olan duygusal destek(r=.49, p<.001), maddi yardım ve bilgi desteği (r=.47, p<.001), takdir desteği (r=.45, p<.001) ve sosyal ilgi desteği ile (r=.48, p<.001) anlamlı ve pozitif yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. EvDÖ'nün alt boyutu olan "aile" puanının EşDÖ toplam puanı ile (r=.21, p<.001), EşDÖ'nün alt boyutları olan duygusal destek (r=.21, p<.001), maddi yardım ve bilgi desteği (r=.26, p<.001), takdir desteği (r=.27, p<.001) ve sosyal ilgi desteği ile (r=.23, p<.001) anlamlı ve pozitif yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. EvDÖ'nün alt boyutu olan "cinsellik" puanının EşDÖ'nün toplam puanı ile (r=.48, p<.001), EşDÖ'nün alt boyutları olan duygusal destek (r=.49, p<.001), maddi yardım ve bilgi desteği (r=.41 p<.001), takdir desteği (r=.35, p<.001) ve sosyal ilgi desteği ile (r=.44, p<.001) anlamlı ve pozitif yönde ilişkileri olduğu saptanmıştır. EvDÖ'nün alt boyutu olan "benlik" puanının EşDÖ toplam puanı ile (r=.52, p<.001), EşDÖ'nün alt boyutları olan duygusal destek (r=.49, p<.001), maddi yardım ve bilgi desteği (r=.45, p<.001), takdir desteği (r=.41, p<.001) ve sosyal ilgi desteği ile (r=.46, p<.001) anlamlı ve pozitif yönde ilişkileri olduğu saptanmıştır.

EvDÖ'nün toplam puanının RİOKÖ toplam puanı ile (r=-.56, p<.05) negatif yönde ve anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmış, RİOKÖ'nün alt boyutu olan partnere duyulan sevgi alt boyutu (r=-.54, p<.05), ilişki doğruluğu alt boyutu (r=-.53, p<.05) ve partner tarafından sevilmek alt boyutu (r=-.41, p<.01) ile anlamlı ve negatif yönde ilişkide olduğu bulunmuştur. EvDÖ'nün alt boyutu olan "aile" puanının RİOKÖ toplam

puanı (r=-.12, p<.001) ile, RİOKÖ'nün alt boyutları olan partnere duyulan sevgi (r=-.12, p<.001), ilişki doğruluğu (r=.12, p<.001) ve partner tarafından sevilmek (r=-.12, p<.001) ile negatif yönde anlamlı bir ilişkide olduğu bulunmuştur. EvDÖ'nün alt boyutu olan "cinsellik" puanının RİOKÖ toplam puanı (r=-.39, p<.001) ile, RİOKÖ'nün alt boyutları olan partnere duyulan sevgi (r=-.42, p<.001), ilişki doğruluğu (r=-.34, p<.001) ve partner tarafından sevilmek (r=-.30, p<.001) ile negatif yönde anlamlı bir ilişkide olduğu bulunmuştur. EvDÖ'nün alt boyutu olan "benlik" puanının RİOKÖ toplam puanı (r=-.51, p<.001) ile, RİOKÖ'nün alt boyutları olan partnere duyulan sevgi (r=-.48, p<.001), ilişki doğruluğu (r=-.47, p<.001) ve partner tarafından sevilmek (r=-.39, p<.001) ile negatif yönde anlamlı bir ilişkide olduğu bulunmuştur.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	-														
2	.83***	-													
3	-.12*	-.09	-												
4	-.18**	-.12*	.94***	-											
5	-.09	-.05	.88***	.76***	-										
6	-.07	-.05	.86***	.78***	.65***	-									
7	-.08	-.07	.88***	.81***	.75***	.72***	-								
8	-.05	-.05	-.60***	-.58***	-.46***	-.53***	-.52***	-							
9	-.02	-.01	-.57***	-.54***	-.46***	-.48***	-.51***	.85***	-						
10	-.06	-.07	-.58***	-.54***	-.47***	-.52***	-.51***	.91***	.71***	-					
11	-.03	-.05	-.44***	-.45***	-.45***	-.40***	-.37***	.87***	.58***	.67***	-				
12	.04	-.01	.54***	.49***	.47***	.45***	.48***	-.56***	-.54***	-.53**	-.41***	-			
13	.16**	.10	.28***	.21***	.26***	.27***	.23***	-.38***	-.34***	-.39***	-.27***	.78***	-		
14	-.11	-.13*	.48***	.49***	.41***	.35***	.44***	-.39**	-.42***	-.34***	-.30***	.70***	.17**	-	
15	-.04	-.063	.52***	.49***	.45***	.41***	.46***	-.51***	-.48***	-.47***	-.39***	.63***	.26***	.46***	-

Tablo 3.5 *Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları*

1: Yaş; 2: Evlilik Süresi; 3: Eş Destek Ölçeği (EşDÖ) Toplam Puan; 4: Duygusal Destek; 5: Maddi Yardım ve Bilgi Desteği; 6: Takdir Desteği; 7: Sosyal İlgi Desteği 8: Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ); 9: Partnere Duyulan Sevgi; 10: İlişki Doğruluğu; 11: Partner Tarafından Sevilmek; 12: Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ); 13: Aile; 14: Cinsellik; 15: Benlik

*p<.05, **p<.01, ***p<.001

3.4. Katılımcıların Evlilik Doyumu Seviyelerine göre Eş Destek Ölçeği ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Mevcut çalışmada EvDÖ toplam puan ortalama değeri 54.79 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda EvDÖ'den 55'in altında puan alanlar (n=155) düşük evlilik doyumuna, 54'ün üzerinde puan alanlar (n=104) ise yüksek evlilik doyumuna sahip katılımcılar olarak gruplandırılmıştır.

Katılımcıların evlilik doyum seviyelerine göre EşDÖ ve RİOKÖ ve alt ölçekleri toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla t-test analizleri uygulanmıştır. Uygulanan tüm analiz sonuçları Tablo 3.6'de sunulmuştur.

EşDÖ puanlarının evlilik doyumu seviyesine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacı ile uygulanan analizin sonuçlarına göre, yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların eş destek ölçeğinden almış oldukları toplam puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 75.64, s = 6.81) düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 67.22, s = 12.14) anlamlı derece yüksek bulunmuştur [t(257) = -6.42, p<.001]. EşDÖ'nün alt boyutu olan duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir desteği ve sosyal ilgi destek boyutlarından alınmış olan toplam puan ortalamaları, evlilik doyumu derecesine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [sırasıyla: t(257) = -5.63, p<.001; t(257) = -5.59, p<.001; t(257) = -5.56, p<.001; t(257) = -5.70, p<.001]. Yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların duygusal destek alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 25.38, s = 2.53) düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 12.68, s = 4.42) anlamlı derece yüksektir. Aynı şekilde yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların maddi yardım ve bilgi desteği alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 19.87, s = 1.86) düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 17.80, s = 3.43) anlamlı derece yüksektir. Ek olarak yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların takdir desteği alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 20.35, s = 2.05) düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 18.44, s = 3.07) anlamlı derece yüksek olarak hesaplanmıştır. Son olarak yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların

sosyal ilgi desteği alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 8.32, *s* = .96) düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 7.32, *s* = 1.60) anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır.

RİOKÖ ölçeğinden alınan puanların evlilik doyumu seviyesine göre karşılaşıp karşılaşmadığını test etmek amacıyla yapılan analizde düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların RİOKÖ'den almış oldukları toplam puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 11.46, *s* = 9.67) yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 3.94, *s* = 5.65) anlamlı derece yüksek bulunmuştur [*t*(257) = 7.15, *p*<.001]. RİOKÖ alt boyutu olan partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilmek alt boyutlarından alınmış olan toplam puan ortalamaları, evlilik doyumu derecesine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [sırasıyla: *t*(257) = 6.40, *p*<.001; *t*(257) = 7.13, *p*<.001; *t*(257) = 5.10, *p*<.001]. Düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların partnere duyulan sevgi alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 3.11, *s* = 3.43) yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = .80, *s* = 1.58) anlamlı derece yüksektir. Aynı şekilde düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların ilişkinin doğruluğu alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 4.50, *s* = 3.70) yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 1.55, *s* = 2.44) anlamlı derece yüksektir. Son olarak, düşük evlilik doyumuna sahip olan katılımcıların partner tarafından sevilmek alt boyutundan almış oldukları puan ortalamaları ($X_{ort.}$ = 3.84, *s* = 3.94) yüksek evlilik doyumuna sahip olan katılımcılardan ($X_{ort.}$ = 1.58, *s* = 2.69) anlamlı derece yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.6. *Katılımcıların Evlilik Doyumu Seviyelerine göre EşDÖ ve RİOKÖ Puanlarının Karşılaştırılması*

Gruplar	**N**	**Ort.**	**Ss.**	**sd**	**t**	**p**
Eş Destek Ölçeği						
Düşük Evlilik Doyumu	104	67.22	12.14	257	-6.42	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	75.64	6.81			
Duygusal Destek						
Düşük Evlilik Doyumu	104	22.68	4.42	257	-5.63	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	25.38	2.53			
Maddi Yardım ve Bilgi Desteği						
Düşük Evlilik Doyumu	104	17.80	3.43	257	-5.59	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	19.87	1.86			
Takdir Desteği						
Düşük Evlilik Doyumu	104	18.44	3.07	257	-5.56	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	20.35	2.05			
Sosyal İlgi Desteği						
Düşük Evlilik Doyumu	104	7.32	1.60	257	-5.70	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	8.32	0.96			
Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği						
Düşük Evlilik Doyumu	104	11.46	9.67	257	7.15	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	3.94	5.65			
Partnere Duyulan Sevgi						
Düşük Evlilik Doyumu	104	3.11	3.43	257	6.40	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	0.80	1.58			
İlişkinin Doğruluğu						
Düşük Evlilik Doyumu	104	4.50	3.70	257	7.13	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	1.55	2.44			
Partner Tarafından Sevilmek						
Düşük Evlilik Doyumu	104	3.84	3.94	257	5.10	.000
Yüksek Evlilik Doyumu	155	1.58	2.69			

3.5. Model test

Evlilik doyumunun ilişki obsesyon ve kompulsiyonları ve eş desteği aracılığıyla nasıl yordandığını belirlemek amacıyla LISREL 8.7 aracılığıyla test edilen modelde ilişki obsesyon ve kompulsiyonlarının eş desteği ve evlilik doyumu ile negatif, eş desteğinin ise evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olacağı hipotez edilmiştir. Aile ve duygusal destek alt boyutlarının sırasıyla evlilik doyumu ve eş desteği ile ilişkisinin

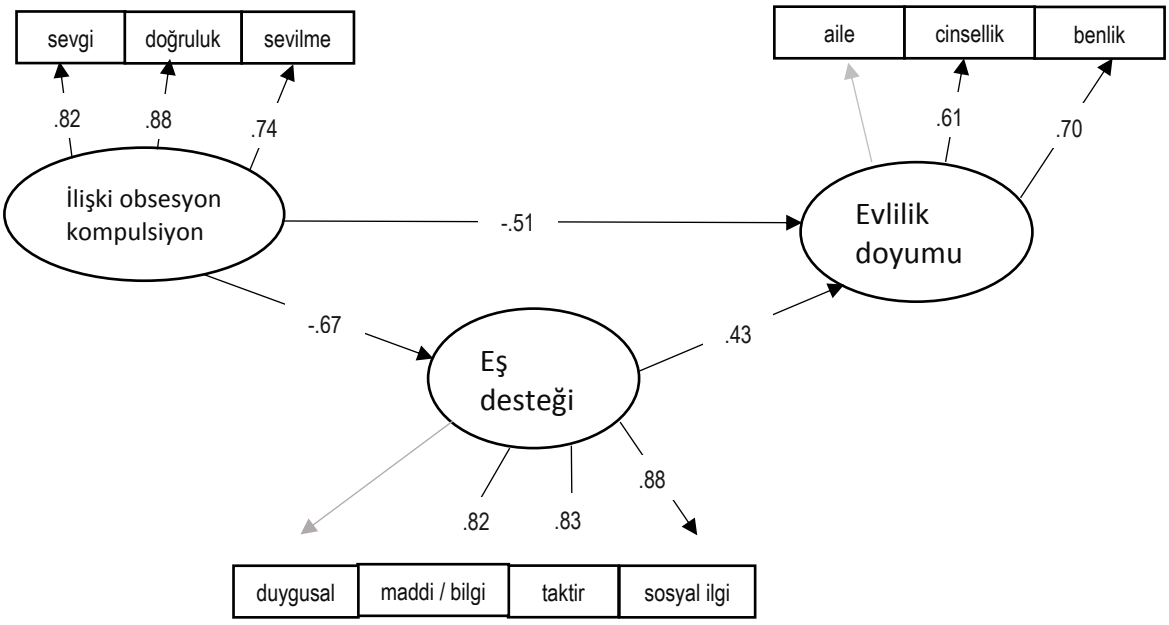
istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen ($p > .05$) modelin veriyle uyumunun iyi olduğu gözlenmiştir (Şekil 2).

Analiz sonuçları ki kare (x^2), (goodnes of fit index, GFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (non-normed fit index, NNFI), karşılaştırmalı uyum indeksi (comparative fit index, CFI) ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (root mean square error of approximation, RMSEA) uyum indeksleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Test edilen modelin sonuçlarının uyumuna ilişkin istatistikler Tablo 3.6'da verilmiştir.

Tablo 3.7 *Model Uyum İyiliği Testleri'ne ilişkin değerler*

x^2	*sd*	*P değeri*	*GFI*	*NNFI*	*CFI*	*RMSEA*
66.52	32	0.00032	.951	.984	.989	0.065

Tablo 3.7 incelendiğinde, x^2/sd oranı (66.52/32) 4'ten küçük bir değer aldığı için oluşturulan modelin toplanan veriye uygun olduğu düşünülmüştür. GFI, CFI ve NNFI değerlerinin 0.90'dan yüksek, RMSEA değerinin 0.08'den düşük olması model veri uyumunun yüksek olduğunu göstermiştir.

Şekil 2. Evlilik doyumunun ilişki obsesyon kompulsiyonları ve eş desteği ile ilişkisi

BÖLÜM 4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın hipotezlerini test etmek amacı ile yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular ilgili literatür ve önceden yapılmış olan çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır. Daha sonrasında araştırmanın sınırlılıklarına yer verilerek gelecekte yapılabilecek çalışmalar için öneriler sunulacaktır.

4.1. Cinsiyete Göre Araştırma Değişkenlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu araştırma kapsamında evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için uygulanan analizde, kadınların evlilik doyum seviyelerinin erkeklere kıyasla daha düşük olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde evlilik doyumu ve cinsiyet değişkenlerini bir arada inceleyen çalışmaların sonuçları çeşitlilik göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalar evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaştığını ve kadınların erkeklere göre evliliklerinden daha fazla doyum sağladıklarını gösterirken (Sternberg ve Hojjat, 1997) yapılan bazı araştırmalar ise erkeklerin kadınlara kıyasla evliliklerinden daha fazla doyum aldıklarını göstermektedir (Acitelli ve Antonucci, 1994; Çağ, 2011). Öte yandan yapılan bazı araştırmalar ise mevcut araştırmanın sonuçları ile tutarlı olarak evlilik doyumunun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna varmıştır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Çelik ve Tümkaya, 2012; Kabasakal ve Soylu, 2016; Yıldız, 2017). Çelik ve Tümkaya (2012) yürütmüş oldukları çalışmalarında eğitim seviyesinin artması ile birlikte cinsiyet değişkenin evlilik doyumu üzerindeki etkisinin azaldığı sonucuna varmışlardır. Mevcut araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların eğitim seviyesi incelendiğinde eğitim seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu araştırma kapsamında evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmaması beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

İkinci olarak eşten algılanan desteğin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için uygulanan analizde, erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek eş desteği algıladığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bu sonucu daha önce yapılmış olan çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir. Bu çalışmalar erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek eş desteği algıladığını ortaya koymaktadır (Çağ, 2011; Reevy, 2001). İlgili literatür incelendiğinde, kadınların erkeklere kıyasla eşlerine destek verme konusunda daha eğilimli olduğu görülmektedir (House, 1981). Sosyal destek ve cinsiyet değişkeninin ilişkisini inceleyen araştırmaların sonuçları da algılanan sosyal desteğin cinsiyete göre farklılaştığını ve erkeklerin kadınlara kıyasla daha çok sosyal destek algıladığını ortaya koymaktadır (Abbey ve ark., 1995; House, 1981). Erkeklerin kadınlara göre eşlerinden daha fazla destek algılamış olmalarının sebebi evlilikte kadınların daha çok destek veren, erkeklerin ise daha çok destek alan tarafta olmalarından kaynaklanmaktadır (Acitelli ve Antonucci, 1994; Reevy, 2001). Evlilik yapıları incelendiğinde evlilik yapısının kadınlardan çok erkeklerin ihtiyaçları doğrultusunda örgütlendiği görülmektedir (Chambers, 2008). Ek olarak, erkekler destek sağlama noktasında kadınların ihtiyaçlarından çok kendi inanç ve tercihlerini göz önünde bulundururken, kadınlar erkeklerin kişisel özelliklerine ve beklentilerine daha çok odaklanmaktadır. (Dehle ve Landers, 2005). Bir başka deyişle kadınlar erkeklere kıyasla partnerin destek ihtiyacını daha iyi gözlemleyebilmekte ve odaklanmakta, bu nedenle daha fazla destek verici davranışlarda bulunmaktadır. Aynı zamanda yapılan araştırmalar kadınların eş desteği dışında başka sosyal destek kanallarından da destek sağlayabildiğini ve sosyal destek ağlarının erkeklere kıyasla daha geniş olduğunu göstermektedir (Antonucci ve Akiyama, 1987; Barbee ve ark., 1993). İhtiyaç halindeki erkekler genel olarak eşlerinden sosyal destek beklerken, kadınlar ihtiyaç duyduklarında başka sosyal destek alanlarına da başvurabilmektedir. Bu belirleme kadınların algılanan eş destek seviyesinin erkeklere kıyasla daha düşük olmasının bir başka nedeni olarak sunulabilir.

Önceki araştırmalar incelendiğinde, cinsiyete göre yapılan karşılaştırmaların toplam eş desteği puanları üzerinden yürütüldüğü görülmektedir (Ayer, 2016; Günsel, 2013; Tan, 2016). Eş desteğinin farklı alt boyutlarını analize dahil eden araştırmaların sayısı sınırlıdır. Mevcut araştırma kapsamında söz konusu alt boyutlar da karşılaştırmaya dahil edilmiş ve erkek katılımcıların kadın katılımcılara kıyasla

algıladıkları sosyal ilgi desteğinin ve maddi yardım ve bilgi desteğinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, eş desteği toplam ve alt ölçeklerini değerlendiren bir başka araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Çağ, 2011).

Bu araştırmanın bir diğer değişkeni olan romantik ilişki obsesyon ve kompulsiyon semptomlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için uygulanan analizin sonuçlarına göre partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilmek alt boyutları cinsiyete göre farklılaşmamıştır. İlgili literatür incelendiğinde, bu konuyu ele alan araştırmaların sınırlı olduğu ve son zamanlarda araştırılmaya başlanan bir konu olduğu görülmüştür. Mevcut araştırmanın bu bulgusu yapılmış olan sınırlı çalışma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir (Trak, 2016; Yıldırım, 2017).

Doron'a (2012) göre, İİOK, OKB'nin romantik ilişki içerisinde kendini göstermesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. OKB'nin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığı araştırmalar genel olarak OKB'nin içerik ya da şiddeti açısından cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır (Öneker, 2017; Sadock ve ark, 2005). Öte yandan yapılmış bazı çalışmalar çocuk ve ergenlik döneminde cinsiyetler arasında OKB'nin görülme sıklığı ve şiddet açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını ancak yetişkinlik döneminde kadınlarda görülme sıklığının daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Kılıç, 1998; Wittchen ve Jacobi, 2005). Lensi ve arkadaşlarına (1996) göre OKB'de cinsiyetler arası görülen bu farklılıkların sebebi sosyo-kültürel faktörler olabilmektedir. Bu araştırmaya dahil olan katılımcıların benzer sosyo-kültürel özelliklere sahip olduğunun gözlenmesi, bulguların cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmamasının olası nedeni olarak düşünülmüştür.

4.2. Evlilik Doyumu, Eş Desteği ve İlişki İçerikli Obsesyon ve Kompulsiyon Semptomları Arasındaki İlişkilerin Tartışılması

Bu araştırma kapsamında mevcut literatür bilgilerinden yola çıkılarak oluşturulmuş olan hipotezleri test etmek amacı ile korelasyon analizi, grup karşılaştırılması ve yapısal eşitlik model testi uygulanmıştır. Yapılan bu analizler sonucunda eş desteğinin artan evlilik doyumu ve ilişki obsesyon ve kompulsiyon semptomlarının azalan algılanan eş desteği ve evlilik doyumu ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

İhtiyaç anında diğerlerinden yardım alınması olan sosyal destek arttıkça yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş ve yaşam kalitesi artmaktadır (Çağ, 2001). Evli bireyler için en önemli ve birincil sosyal destek eşlerden gelmektedir ve algılanan eş desteğinin artması bireylerin yaşamlarının ve evliliklerinin daha doyumlu olmasına olanak sağlamaktadır (Çağ, 2001; Güven, Şener ve Yıldırım, 2011). Bunun sebebi evlilik ilişkisinde eşlerin sevilmek, değer görmek ve takdir görmek gibi ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçların desteklenerek karşılanması kişinin o evlilikten aldığı doyumu doğrudan etkilemektedir (Rugel, 1997). Ek olarak, birbirlerinden duygusal olarak destek alabilen çiftlerin arasında güven duyguları ve duygusal bağlar kuvvetlenmekte, destekleyici davranışlar eşler arasında duygusal yakınlık sağlamakta, eşler arasındaki duygusal geri çekilmeyi engellemekte ve eşlerin birbirleri ile anlaşamadığı durumlarda aralarında oluşabilecek olumsuzlukları önlemektedir (Curun, 2006; Cutrona, 1996). Öte yandan yetersiz sosyal destek ve eş desteği ise evlilik bağlarının zayıflamasına, eşlerin ihtiyaç duyduğu desteklerin karşılanmamasına ve dolayısıyla evlilik doyumunun azalmasına sebebiyet vermektedir. (Dehle ve ark, 2001). Eşi tarafından desteklendiğini hisseden kişiler evliliklerinden daha fazla doyum almaktadırlar.

Yapılmış olan geçmiş çalışmalar da eş desteğinin artmasıyla birlikte evlilikten alınan doyumun artış gösterdiği sonucuna varmışlardır (Cutrona ve Suhr, 1994; Çağ, 2011; Dehle ve ark, 2001; Düzgün, 2009; Kabasakal ve Soylu, 2016; Scheidler, 2008). Yapılan bir araştırmanın sonucunda yeni evli olan ve eşlerinden tatmin edici seklide destek algılayan kadınların evlilikleri hakkında daha az olumsuz düşünceye sahip olduğu ve evlilik içerisinde yaşanan çatışmalara daha az tepki gösterdiği görülmüştür. (Heffner, Kiecolt-Glaser, Loving, Glaser ve Malarkey, 2004). Pasch ve Bradbury (1998) eşler arasında olumlu destek alışverişi sağlamanın evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyen faktörlerden biri olduğunu bulmuşlardır. Frazier, Tix ve Branett (2003) yürütmüş oldukları çalışmalarında düşük ilişki doyumu olan çiftlerin, yüksek ilişki doyumuna sahip olan çiftlere göre eşlerinin destekleyici olmayan davranışlarından daha çok etkilendikleri sonucuna varmıştır. Özellikle duygusal destek, ilişki ve evlilik doyumunda önemli bir etkiye sahiptir. Cramer (2004) yürütmüş olduğu çalışmasında romantik ilişkide algılanan düşük duygusal desteğin, ilişki doyumunu negatif yönde etkilediği sonucuna varırken, Yedirir ve Homarta (2015) duygusal destek ve değer vermenin evlilik doyumunu pozitif yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Yukarıda özetlenen literatür bulgularıyla tutarlı olarak bu araştırma neticesinde de evlilik doyumunun eş desteğinin alt boyutları olan duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir desteği ve sosyal ilgi desteği ile pozitif yönde ilişkileri olduğu bulunmuştur. Yüksek evlilik doyumuna sahip katılımcıların eş desteklerinin, düşük evlilik doyumuna sahip katılımcılara kıyasla daha yüksek olduğu sonucu da bu bulguyu destekler niteliktedir. Ek olarak test edilen modelin de sonuçları evlilik doyumu ve eş desteği arasında pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak eşten algılanan desteğin türü ne olursa olsun, bu desteğin artmasıyla birlikte evlilikten alınan doyumun artış gösterdiği söylenebilir.

Araştırma hipotezlerini test etmek için yapılan analizlerin sonucunda araştırmanın bir diğer değişkeni olan İİOK semptomları alt boyutları olan partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilmek ile evlilik doyumu arasında negatif yönde ilişkiler olduğu korelasyonel analiz neticesinde bulunmuştur. Bu bulguyu destekleyecek biçimde evlilik doyumu yüksek olan katılımcıların İİOK semptomları alt boyutları puanlarının evlilik doyumu düşük olan katılımcılara kıyasla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca test edilen modelde İİOK'nın evlilik doyumu ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur Araştırmanın bu bulgularından yola çıkarak İİOK semptomlarının artmasıyla, evlilikten alınan doyum seviyesinin düşüş gösterdiği söylenebilir.

OKB hem bireyin kendisini hem de aile yaşamını olumsuz yönde etkileyen bir sorundur (Beşiroğlu ve ark., 2004; Bobes ve ark., 2001; Koran ve ark., 1996; Steketee ve ark., 1996). Kronikleşmiş psikolojik zorluklar, aile içi ilişkileri kötü yönde etkileyerek aile içerisinde daha fazla stres yaşanmasına yol açmaktadır ve bu şekilde ailenin yaşam döngüsünde olumsuzluklar meydana gelebilmektedir (Angermeyer, 2004; Varcarolis, 1998). Tüm psikiyatrik rahatsızlıklarda olduğu gibi OKB semptomları olan bireylerde, ilişkilerdeki negatif etkileşimin OKB semptomları göstermeyen bireylere göre daha yaygın olduğu bulunmuştur (Himle ve ark., 2017).

OKB tanısı almış bireyler ile yapılan çalışmalarda, bu kişilerin evlilik ilişkilerinde yaşadıkları problemlerin yüksek olduğunu ortaya koyan sonuçlar görülmektedir (Emmelkamp, De Haan, & Hoogduin, 1990; Freund & Steketee, 1989; Riggs, Hiss & Foa, 1992). Bu kapsamda semptomlara bağlı olarak iletişim sorunları,

cinsel yaşamda zorluklar, düşük evlilik doyumu, suçluluk duyguları gibi problemler söz konusu olabilmektedir (Beşiroğlu ve ark., 2008; Black ve ark., 1998). Abbey (2006) OKB semptomları ile ilişki doyumu arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu bulmuştur. Yüksek ilişki doyumu OKB semptomlarının şiddetini azaltırken, OKB semptomları düşüş gösterdikçe ilişkiden alınan doyumun da yükseldiğine dikkat çekmiştir. İİOK semptomları özelinde literatür incelendiğinde ise daha önce belirtildiği gibi son zamanlarda dikkat çekmeye ve araştırılmaya başlanan bir konu olduğu, bu nedenle yapılan araştırmaların sayısının kısıtlı olduğu görülmüştür Yapılmış sınırlı sayıda araştırmaların sonuçları, İİOK semptomlarının evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ve İİOK semptomlarının artmasıyla birlikte evlilik doyumunun azaldığını ortaya koymaktadır (Doron ve ark, 2012; Doron ve ark, 2014a). Mevcut çalışmanın bu bölümde tartışılan bulguları, belirtilen sınırlı sayıdaki çalışmaların sonuçlarını desteklemiştir.

OKB sorunu olan kişiler ile birlikte yaşayanların bu hastalığa ait semptomlara yaklaşımları kimi zaman problemli olabilmektedir. Noppen ve arkadaşları (2002) bu yaklaşımları yardımcı olmaktan başlayan, direnç göstermeye ve karşı çıkmaya kadar uzanabilen geniş bir yelpazede tanımlamıştır. Angernayer (2004) ise benzer şekilde OKB'li bireyin yakınındaki kişilerin bireyin üzerinde baskı kurma davranışı gösterebileceğini belirtmiştir. Bu durum kişiler-arası ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

OKB'de olduğu gibi İİOK semptomları da evlilik doyumu bağlamında ele alındığında, semptomların etkilerinin benzer şekilde ortaya çıkması beklenebilir. İİOK semptomları olan kişi, sevildiğine ikna olmak için onay talep eden bir yerden birçok kez partnerine/eşine kendisini sevip sevmediğini sorarak, karşı tarafın bunalmasına ya da sıkılmasına yol açabilir. Partner/eş zaman içerisinde OKB'de olduğu gibi İİOK semptomları gösteren partnerine karşı olumsuz davranışlar gösterebilir. Bu tür çatışmalar ilişkinin yıpranmasına ve sonuç olarak her iki taraf için de ilişkiden alınan doyumun azalmasına sebep olabilir.

Yukarıda speküle edilen görüşler doğrultusunda araştırmanın başında artan İİOK semptomlarının, evlilik doyumunda olduğu gibi eş desteğinde de azalmaya neden olabileceği öngörülmüştür. Yapılan model testi sonucunda da hipotez edildiği gibi İİOK

semptomları ve eş desteği arasında negatif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre İİOK semptomlarının artış göstermesi ile birlikte eşten algılanan desteğin seviyesi düşmüştür. Literatür incelendiğinde, İİOK semptomları ve eş desteği ilişkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır, buna ek olarak sosyal destek ve ruh sağlığı ilişkisini inceleyen çok fazla araştırma olmasına rağmen, sosyal destek ve OKB ilişkisini inceleyen araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Yapılan bir araştırmada sosyal desteğin bir alt türü olan duygusal destek ile obsesyonlar arasında negatif ve çift yönlü bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, duygusal destek arttıkça obsesif semptomlar düşüş göstermektedir, benzer şekilde obsesif semptomlar artış gösterdikçe algılanan duygusal destek seviyesi de azalmaktadır (Schaefer ve Olson, 1981).

Belirtilen sonuçlara ulaşılmasının bir sebebi olarak OKB hastalarının destek kanalları olan yakınlarında çoğu zaman bıkkınlık ve tükenmişlik gözlenmesi gösterilebilir. Bıkkınlık yaşayan sosyal destek kanalı, bir süre sonra vermiş olduğu desteği azaltabilmektedir (Berksun, 2003). Hasta yakınları yaşadıkları bıkkınlık ve tükenmişlik ile birlikte desteği azalmakla birlikte aynı zamanda hastaların üzerine sosyal baskı kurma eğilimi de gösterebilemektedirler (Beşiroğlu ve ark., 2008; Black ve ark., 1998; Koran, 2000). Özetle OKB semptomlarının artış göstermesi ile birlikte hastaların sosyal destekleri azalmaktadır.

OKB ve sosyal destek arasındaki ilişkinin İİOK semptomları için de geçerli olabileceği beklenebilir. İİOK semptomları gösteren kişinin eşi OKB'de olduğu gibi sürekli olarak ilişkinin ya da partnerinin doğruluğunu sorgulayan bir partner karşısında tükenmişlik, öfke ve yetersizlik duygu ve düşünceleri yaşayarak desteğini eşinden çekebilir ya da yine OKB'de olduğu gibi İİOK semptomlarını gösteren kişiler eşinden gelen desteği olduğundan daha az algılayabilir. Önceden yapılmış olan çalışmalar ve mevcut literatür bilgileri göz önüne alındığında mevcut araştırmanın bir sonucu olan eş desteği ve İİOK semptomları arasında negatif yönde bir ilişki çıkmış olması beklenen ve literatüre katkı sağladığı düşünülen yeni bir sonuçtur.

4.3. Araştırmanın Güçlü Yönleri, Sınırlılıkları ve Öneriler

İlgili literatür incelendiğinde İOK semptomları, eş desteği ve evlilik doyumu ilişkisini bir arada inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın güçlü yönü araştırmacının bilgisine göre bu değişkenleri bir arada

inceleyen ilk araştırma olmuş olmasıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular ilgili literatüre evlilik doyumunu açıklamada yeni ve güncel bilgiler kazandırmıştır.

İOK semptomlarının araştırmalara konu olması ve bu semptomları etkileyen faktörlerin incelenmesi ile ortaya çıkan sonuçların klinisyenlerin İOK semptomları olan ve ilişki problemleri yaşayan danışanların sorunlarını anlamlandırmalarında, semptomlarını ölçme ve değerlendirmelerinde yardımcı olması beklenmektedir. Tanımlanmış semptomlar çerçevesinde klinisyenlerin danışanlarına psiko-eğitim vererek, onların empati becerilerini geliştirerek, işlevsel olmayan araya girici düşünceleri yeniden değerlendirmelerine yardımcı olarak İOK semptomlarının ve semptomlara bağlı ortaya çıkan problemlerin sıklığının ve şiddettinin azalmasına yardımcı olabilecekleri düşünülmektedir.

Araştırmanın ifade edilen güçlü yönüne karşılık bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıklardan ilki, araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların uygun örneklem yöntemiyle oluşturulmuş olmasıdır. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu çalışan, yüksek eğitim seviyesine sahip ve birinci evliliğini yapmış kişilerdir. Bu nedenle katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin temsil edici gücünün düşük olduğu söylenebilir. İlerideki araştırmalarda farklı illerde yaşayan, farklı eğitim seviyesine sahip ve birden çok evlilik yapmış evli bireylere ulaşılmasının uygun olabileceği düşünülmüştür. Ek olarak örneklem grubunu oluşturan katılımcıların evlilik sürelerinin de kısa olduğu görülmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda evlilik süresinin daha dengeli dağıldığı bir örneklem grubu ile çalışılmasının uygun olabileceği düşünülmüştür.

İkinci olarak mevcut araştırma **"**Evlilik Doyum Ölçeği", "Eş Destek Ölçeği" ve "Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği**'**nin" ölçtüğü nitelik ve özelliklerle ve evli bireylerin bu sorulara verdiği bilgiler ile sınırlıdır. Ayrıca katılımcılara verilen ölçekler ve kişisel bilgi formundaki yanıtların doğru olduğu kabul edilmektedir. Çoğu araştırmada olduğu gibi öz bildirime dayalı olarak verilen cevaplarda katılımcıların sorulara yanlış cevap verme ihtimalleri bulunmaktadır. Özellikle Evlilik Doyum Ölçeği'nde yer alan cinsellik ile ilgili sorular katılımcıların utanmalarına ve çarpıtılmış bir şekilde yanıt vermelerine sebep olmuş olabilir.

Üçüncü olarak araştırmanın kesitsel deseni çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmuştur. Değişkenler arası önerilen nedensel ilişkilerin test edilmesi için gelecek araştırmalarda boylamsal çalışmaların yürütülmesi uygun olacaktır. Bunlarla beraber evlilik doyumu yüksek ve düşük olan katılımcıların belirlenmesinde ölçekten alınan ortalama puanın kullanılması çalışmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmuştur. Sonuçlar değerlendirilirken bu çalışmadaki puan dağılımına göre evlilik doyumu yüksek olan grupta yer alan bir katılımcının başka bir örneklem grubunda evlilik doyumu düşük olan grupta yer alabileceği ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır.

Daha önce de bahsedildiği gibi İOK semptomları yeni dikkat çeken bir konudur ve ilgili araştırmaların sayısı oldukça kısıtlıdır. İlgili literatürde konu hakkında yapılan araştırmaların kısıtlı olması, mevcut araştırmanın sonuçlarını tartışmayı zorlaştırmıştır. Bu nedenle İOK semptomlarını ele alan yeni ve güncel araştırmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

EK'LER

Ek1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

TARİH: …./…./……..

Katılımcı No:

1.Doğum Yılınız:	……			
2.Cinsiyetiniz:	Kadın □	Erkek □		
3.Eğitim Durumunuz:	İlkokul □	Ortaokul □	Lise □	Ön Lisans □
	Lisans □	Y. Lisans □	Doktora □	
4.Çalışıyor musunuz?	Evet □	Hayır □		
5.Kaçıncı Evliliğiniz?	1□	2 □	3□	4□
6.Kaç yıldır evlisiniz?	…….			
7.Evlilik Türünüz:	Flört □	Görücü □	Görücü + Flört □	Diğer □
8. Çocuk Sayınız	……..			

Ek2. Evlilik Doyum Ölçeği (EvDÖ)

EVLİLİK DOYUM ÖLÇEĞİ (EvDÖ)

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

İFADELER	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	( )	( )	( )	( )	( )
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	( )	( )	( )	( )	( )
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum.	( )	( )	( )	( )	( )
8. Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	( )	( )	( )	( )	( )
11. Eşimin ailesi ile birlikte yaşamak benim için bir kabustur.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor.	( )	( )	( )	( )	( )
13. Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	( )	( )	( )	( )	( )

Ek3. Eş Destek Ölçeği (EşDÖ)

EŞ DESTEK ÖLÇEĞİ (EDÖ)

Aşağıdaki maddeler eşinizden algıladığınız destek ile ilgilidir. Her maddeyi, eşinizle olan ilişkinizi düşünerek madde karşısındaki "bana uygun, kısmen uygun, bana uygun değil" seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevaplandırınız.

Eşim,	Bana Uygun	Kısmen Uygun	Bana Uygun Değil
1. Bana hoş espriler yapar.	( )	( )	( )
2. Yaptıklarımı destekler	( )	( )	( )
3. Benimle olmak için zaman yaratmaya çalışır.	( )	( )	( )
4. Kazancını ve tüm eşyalarını benimle paylaşır.	( )	( )	( )
5. Başardıklarımı takdir eder.	( )	( )	( )
6. Bana sarılır, üzerime titrer.	( )	( )	( )
7. Evimizle ilgili her türlü sorunla ilgilenir.	( )	( )	( )
8. Benimle sohbet eder, dertleşir.	( )	( )	( )
9. Bana yanımda olduğunu hissettirir.	( )	( )	( )
10. Bana suçlayıcı, yargılayıcı davranır.	( )	( )	( )
11. Beni hoş, eğleneceğim yerlere götürür.	( )	( )	( )
12. Bana şefkat gösterir.	( )	( )	( )
13. Hastalık taşınma gibi durularda bana yardım eder.	( )	( )	( )
14. Hatalarımı bana nazikçe gösterir.	( )	( )	( )
15. Benimle alışverişe, sinemaya veya gezmeye gelir.	( )	( )	( )
16. Beni sever, okşar.	( )	( )	( )
17. Evimizle ilgili işlerde bana yardım eder.	( )	( )	( )
18. Benim üstün, güçlü yönlerimi vurgular.	( )	( )	( )
19. Görüş ve isteklerime önem verir.	( )	( )	( )
20. Beni gerçekten anlamaz.	( )	( )	( )
21. Bana gerçekten değer verir.	( )	( )	( )
22. Bana değer verdiğini başkalarına hissettirir.	( )	( )	( )
23. Beni üstün ve zayıf yönlerimle kabul eder.	( )	( )	( )
24. Pek çok şeyini benden gizler, benimle paylaşmaz.	( )	( )	( )
25. Sorunlarla başa çıkmamda bana yardım eder.	( )	( )	( )
26. Verdiğim kararları destekler.	( )	( )	( )
27. Sağlımla yakından ilgilenir.	( )	( )	( )

Ek4. Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği

ROMANTİK İLİŞKİ OBSESYON VE KOMPULSİYONLARI ÖLÇEĞİ (RİOKÖ)

Aşağıda insanların evlilik ilişkilerinde yaşayabilecekleri deneyimlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Lütfen aşağıdaki ifadelerin evlilik ilişkinizde deneyimlediğiniz düşünce ve davranışların ne ölçüde yansıttığını belirtiniz.

İFADELER	Bana hiç uygun değil	Bana biraz uygun	Bana orta düzeyde uygun	Bana oldukça uygun	Bana çok uygun
	0	1	2	3	4
1. Eşimi gerçekten sevmediğim fikrini aklımdan çıkaramam.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Eşimle ilgili şüphelerimi aklımdan kolaylıkla çıkarabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Evliliğimden sürekli şüphe duyarım.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Eşimin bana olan sevgisiyle ilgili şüphelerimi aklımdan çıkarmakta zorlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Evliliğimin doğru olup olmadığını tekrar tekrar kontrol ederim.	( )	( )	( )	( )	( )
6. Sürekli eşimin beni gerçekten sevdiğine dair kanıt ararım.	( )	( )	( )	( )	( )
7. Eşimi neden sevdiğimi kendime tekrar tekrar hatırlatmam gerektiğini hissederim.	( )	( )	( )	( )	( )
8. Eşimin beni sevdiğinden eminim.	( )	( )	( )	( )	( )
9. Evliliğimde bir şeylerin "doğru olmadığına" dair düşüncelerden aşırı derecede rahatsız olurum.	( )	( )	( )	( )	( )
10. Eşime olan sevgimden sürekli şüphe duyarım.	( )	( )	( )	( )	( )
11. Eşime sürekli beni sevip sevmediğini sorarım.	( )	( )	( )	( )	( )
12. Sık sık evliliğimin "doğru" olduğuna dair onay ararım.	( )	( )	( )	( )	( )
13. Eşimin aslında benimle birlikte olmak istemediği düşüncesi beni sürekli rahatsız eder.	( )	( )	( )	( )	( )
14. Eşimi ne kadar sevdiğimi tekrar tekrar kontrol etmem gerektiğini hissederim.	( )	( )	( )	( )	( )

KAYNAKÇA

Abbey, R. D. (2006). *The effects of obsessive-compulsive disorder on romantic relationships.* Yayınlanmamış doktora tezi. Texas Tech University, Lubbock, TX, USA.

Abbey, A., Andrews, F. M. & Halman, L. J. (1995). Provision and receipt of social support and disregard: What is their impact on the marital life quality of infertile and fertile couples? *Journal of Personality and Social Psychology, 68,* 455-469.

Acitelli, L.K. & Antonucci, T.C. (1994). Gender differences in the link between marital support and satisfaction in older couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 67(4),* 688-698.

Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5) Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı'ndan, çev. Köroğlu, E., Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2013.

Angermeyer, C.M. & Trosbach, J. (2004). Coping strategies used by the relatives of people with obsessive compulsive disorder. *Journal of Advanced Nursing*. 48(1), 35-42.

Antonucci, T. C. & Akiyama, H. (1987). An examination of sex differences in social support among older men and women. *Sex Roles, 17,* 737-749.

Arıkan, Ç. (1996). *Halkın Boşanmaya İlişkin Tutumları Araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu

Aksaray, G., Yelken, B., Kaptanoglu, C., Oflu, S., & Ozaltin, M. (2001). Sexuality in women with obsessive compulsive disorder. *Journal of Sex and Marital Therapy,* 27, 273–277.

Ayer, F. D. (2016). *Evlilik Doyumunun, Eş Desteği, Evlilik İletişim Şekilleri ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Barbee, A. P., Cunningham, M. R., Winstead, B. A., Derlega, V. J., Gulley, M. R., Yankeelov, P. A. & Druen, P. (1993). Effects of gender role expectations on the social support process. *Journal of Social Issues,* 49, 175-190.

Baştürk, D. (2002). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Beach, S. R. H., Sandeen, E. & O'Leary, K. D. (1990). *Depression In Marriage.* New York: Guilford Press.

Beach, S. R. H., & Gupta, M. (2006). Directive and nondirective spousal support: Differantial effects? *Journal of Marital and Family Therapy*, 32(4), 465-477.

Berkman, L., F., Glass, T., Brisette, I. & Seeman, T., E. (2000). From integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine,* 51, 843-857.

Berksun, O. (2003). *Obsesif Kompulsif Bozukluk.* Anksiyete ve Anksiyete Bozuklukları. İstanbul: Turgut Yayıncılık.

Beşiroğlu, L., Çilli, A.S. & Aşkın, R. (2004). The predictors of health care seeking behavior in obsessive compulsive disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 45, 99-108.

Beşiroğlu, L., Uğuz, F., Sağlam, M., Yılmaz, E., Ağargün, M.Y. & Aşkın, R. (2007). Obsesif kompulsif bozuklukta yaşam kalitesi ile ilişkili etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 5-13.

Beşiroğlu, L., Uğuz, F., Yilmaz, E., Ağargün, M. Y., Aşkin, R. & Aydin, A. (2008). Obsesif kompulsif bozuklukta psikofarmakolojik tedavinin yaşam kalitesine etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 19, 38-45.

Bieling, P.J. & Alden, L.E. (2001). Sociotropy, autonomy and the interpersonal model of depression: An integration, *Cognitive Therapy and Research*, 25 (2), 167-184.

Black, D.W., Gaffney, G., Schlosser, S. & Gabel, J. (1998). The impact of obsessive-compulsive disorder on the family: preliminary findings. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 186, 440-442.

Blavier, D.C., Donald, C. & Glen, E. (1995). The Role of Shame In Perceptions of Marital Equity, Intimacy and Competency. *American Journal of Family Therapy,* 23(1), 73-82.

Bobes, J., Gonzalez, M. P., Bascaran, M.T., Arango, C., Saiz, P.A. & Bousono, M. (2001). Quality of life and disability in patients with obsessive-compulsive disorder. *Europen Psychiatry*, 16, 239-245.

Boeding, S. E., Paprocki, C. M., Baucom, D. H., Abramowitz, J. S., Wheaton, M. G., Fabricant, L. E., & Fischer, M. S. (2013). Let me check that for you: Symptom accommodation in romantic partners of adults with Obsessive—Compulsive Disorder. *Behaviour Research and Therapy*, *51*(6), 316-322

Bradbury, T.N. & Fincham, F.D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model in marriage as an integrative framework. *Journal of Personality and Social Psychology,* 54(4), 713- 721.

Bradbury, N.B. Finchman, F.D. & Beach,S.R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: Adecade in review. *Journal Of Marriage And The Family, 62*, 964-980.

Broucke, S.V., Vandereycken, W. & Vertommen, H. (1995). Marital intimacy: conceptualization and assessment. *Clinical Psychology Review*, 15 (3), 217-233.

Brunstein, J. C., Dangelmayer, G. & Schultheiss, O. C. (1996). Personal goals and social support in close relationships: Effects on relationship mood and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 71,* 1006-1019.

Brown, G. W. & Harris, T. O. (1978). *Social origins of depression*. London: Free Press.

Bryant C. M. & Conger R. D. (1999). Marital success and domains of social support in long term ralationships: Does the influence of network members ever end? *Journal of Marriage and The Family, 61(2),* 437-450.

Caplan, G. (1974). *Support Systems and Community Mental Health: Lectures On Concept Development*. New York, NY: Behavioral Publications.

Chambers, J. (2008). *The Durability of Support Focused Marital Therapy.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, George Mason University, Fairfax, VA.

Cohen, S. & Hoberman, H. (1983). Positive events and social support as buffers of life change stress. *Journal of Applied Social Psychology, 13,* 99-125.

Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support and buffering hypothesis. *Psychological Bulletin,* 98(2), 310-357.

Coombs, R. H. (1991). Marital status and personal well-being: A literature review. *Family Relations,* 40(1), 97–102.

Cramer, D. (2004). Emotional support, conflict, depression, and relationship satisfaction in a romantic partner. *The Journal of Psychology*: *Interdisciplinary and Applied, 138*(6), 532–542.

Curun, F. (2006). *Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Cutrona, C.E. (1996). *Social Support In Couples: Marriage As A Resource In Times Of Stress.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Cutrona, C. E., & Russell, D. (1990). Type of social support and specific stress: Toward a theory of optimal matching. In B. R. S. I. G. Sarason & G. R. Pierce (Eds.), *Social support: An interactional view* (319-366). New York, NY, USA: Wiley.

Cutrona, C. E., & Suhr, J. A. (1994). *Social support communication in the context of marriage: An analysis of couples' supportive interactions.* In B. R. Burleson, T. L. Albrecht, & I. G. Sarason (Eds.), Communication of social support: Messages, interactions, relationships, and community (pp. 113-135). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik uyumu.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çağ P. & Yıldırım İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4 (39), 13-23.

Çapkın, M. (2012). *Romantik kıskançlığın, bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, M. (2006). *Evlilik Doyum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çelik, M. & Yazgan, B. (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 18 (2), 247-269.

Çelik, M. & Tümkaya, S. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13(1), 223-238

Dakof, G.A. & Taylor, S.E. (1990). Victims' perceptions of social support: What is helpful from whom. *Journal of Personality and Social Psychology, 58 (1),* 80-89.

Day, A. L. & Livingstone, H. A. (2003). Gender differences in perceptions of stressors and utilization of social support among university students. *Canadian Journal of Behavioural Science, 35(2),* 73-83.

Dehle, C., Larsen D., & Landers, J. E. (2001). Social support in marriage. *The American Journal of Family Therapy,* 29(4), 307-324.

Dehle, C. & Landers, J. E. (2005). You can't always get what you want, but can you get what you need? Personality traits and social support in marriage. *Journal of Social and Clinical Psychology, 24(7),* 1051-1076.

Demet, M. M., Deveci, A., Deniz, F., Taşkın, O. E., Şimşek, E., & Yurtsever, F. (2005). Obsesif kompulsif bozuklukta sosyodemografik özellikler ve fenomenoloji. *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* 6, 133-144.

Doron, G., Derby, D., Szepsenwol, O., & Talmor, D. (2012). Tainted love: Exploring relationship-centered obsessive compulsive symptoms in two non-clinical cohorts. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 1, 16–24.

Doron, G., Szepsenwol, O., Karp, E., & Gal, N. (2013). Obsessing about intimaterelationships: Testing the double relationship-vulnerability hypothesis. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 44(4), 433-440.

Doron, G., Mizrahi M., Szepsenwol, O., & Derby, D. (2014a). Right or flawed: Relationship obsessions and sexual satisfaction. *The Journal of Sexual Medicine*, 11, 2218-2224.

Doron, G., Derby, D. S., & Szepsenwol, O. (2014b). Relationship obsessive-compulsive disorder (ROCD): A conceptual framework. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 3, 169–180.

Doron, G., & Derby, D. (2017a). Assessment and treatment of relationship-related OCD symptoms (ROCD): A modular approach. In J. S. Abramowitz, D. McKay, & E. A. Storch (Eds.), *The Wiley Handbook of Obsessive Compulsive Disorders*, (547). Hoboken, NJ: Wiley.

Doron, G., Derby, D., & Szepsenwol, O. (2017b). "I can't stop thinking about my child's flaws": An investigation of parental preoccupation with their children's perceived flaws. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 14, 106–111.

Düzgün, G. (2009). *Evli kişilerde depresyon, ilişkiye inanç, kendini ayarlama düzeyinin evlilik uyumu ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ekinci, H., & Ekici, S (2003). İşletmelerde örgütsel stres yönetim stratejisi olarak sosyal desteğin rolüne ilişkin bir araştırma, *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*. 27(1), 109-120.

Elmacı, F. (2006). Parçalanmış ve bütünlüğünü koruyan aileye sahip ergenlerin depresyon ve uyum düzeylerinde sosyal desteğin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 405-423.

Emmelkamp, P. M., De Haan, E., & Hoogduin, C. A. (1990). Marital adjustment and obsessive– compulsive disorder. *British Journal of Psychiatry,* 156, 55–60.

Frazier, P. A., Tix, A. P. & Barnett, C. L. (2003). The relational context ofsocial support: relationship satisfaction moderates the relations between enacted

support and distress. *Personality & Social Psychology Bulletin, 29(9),* 1133-1146.

Freund, B., & Steketee, G. (1989). Sexual history, attitudes and functioning of obsessive– compulsive patients. *Journal of Sex and Marital Therapy,*15, 31– 41.

Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research,* 14, 449–468.

Gardner, K. A. & Cutrona, C. E. (2004). Social support communication in families. In A. L. Vangelisti (Ed.). *Handbook of Family Communication,* (495–512). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Goldenberg, I. & Goldenberg, H. (1996). Family Therapy: An Overview. (4.Baskı.), (106-123). CA: Brooks/Cole.

Grabe, H. J., Meyer, C. H., Hapke, U., Rumpf, H. J., Freyberger, H. J., Dilling, H., & John, U. (2000). Prevelance, quality of life and psychosocial function in obsessive-compulsive disorder and subclinical obsessive disorder in northern Germany. *European Archives of Psyhiatry and Clinical Neurosciense.* 250, 262-268.

Gülerce, A. (1996). *Türkiyede Ailenin Psikolojik Örüntüleri.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Gülsün M., Ak M. & Bozkurt A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 1, 68-79.

Güngör, A. (1996). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Edilme Biçimi İle Kendini Suçlamanın Fiziksel Sağlık ve Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Günsel, D. A. (2013). Evli bireylerin algıladıkları eş desteğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi: KTTC Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güven, S., Şener, A. & Yıldırım, B. (2011). Eşlerin farklı değişkenlere göre sosyal destek algısı. Erişim tarihi: 03.09.2018, http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/arzusenervdson.pdf

Hazan, C. & Shaver, P. R. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. (Çev. A. Dönmez), *Türk Psikoloji Bülteni, 16* (7), 29-50.

Hawkins, D. N., & Booth, A. (2005). Unhappily ever after: Effects of long-term, low quality marriages on well-being. *Social Forces,* 84(1), 451–471.

Heffner, K. L., Kiecolt-Glaser, J. K., Loving, T. J., Glaser, R. & Malarkey, W. B. (2004). Spousal support satisfaction as a modifier of physiological responses to marital conflict in younger and older couples. *Journal of Behavioral Medicine*, *27*, 233–254.

Helgeson, V. (1993). Two important distinctions in social support: Kind of support and perceived versus received. *Journal of Applied Social Psychology, 23,* 825-845.

Himle, J. A., Taylor, R. J., Nguyen, A. W., Williams, M. T., Lincoln, K. D., Taylor, H. O. & Chatters, L. M. (2017). Family and friendship networks and obsessive-compulsive disorder among african americans and black caribbeans. *Behavioral Therapy,* 40(3), 99-105.

Hoffman, M.A., Leavy-Shiff, R. & Ushpiz, V. (1993) Moderating Effects Of Adolescent Social Orientation On The Relation Between Social Support And Self-Esteem. *Journal Of Youth And Adolescence,* 22 (1), 23-55.

Işıklı, S.A. (1998). Prospective Study Of Life Stres, Social Support And Asserteveness Among Turkish University Students. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Jacobson, N. S., Holtzworth-Munroe, A., & Schmaling, K. B. (1989). Marital therapy and spouse involvement in the treatment of depression, agoraphobia, and alcoholism. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *57*(1), 5-10.

Javanmard, Z., Barkhordari, N., Javanmard, F., Mostafavi, M., & Pirjali S. (2014). The relationship marital satisfaction with depression and loneliness in middle aged women. *Reef Resources Assessment and Management Technical Paper,* 40(4), 717-724.

Jayakumar, C., Jagadeeshan, K. & Verma, A.N. (2002). Caregivers Burden: A Comparison Between Obsessive Compulsive Disorder and Schizophrenia. *İndian Journal of Psychiatry*, 44(84), 337-342.

Kabasakal, Z. & Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 205-214.

Kahveci, G. A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kansız, M. & Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi,* 12(1), 24-29.

Kaslow, F. & Robinson, J. A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. *American Journal of Family Therapy, 24(2),* 153-170.

Katz, J., Beach, S. R. & Anderson, P. (1996). Self-enhancement versus selfverification: Does spouse support always help? *Cognitive Therapy and Research, 20,* 345-360.

Kessler, R. C., Chiu, W. T., Demler, O., & Walters, E. E. (2005). "Prevalence, severity, and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the National Comorbidity Survey Replication". Archives of General Psychiatry, 62(6), 617-627.

Koçak, R. & Çelik, C., K. (2009). Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 4(31), 52-60.

Khon, C. (2001). Interfaith and interracial couple: Risk factors for marital discord among interfaith and interracial couple. *Dissertation Abstract International:* Section B., 61.

Koran, L., M. (2000). Quality of life in obsessive-compulsive disorder. *Psychiatric Clinics of North America,* 23(3), 509-17.

Koran, L., M., Thienemann, M., L. & Davenport, R. (1996). Quality of life for patients with obsessive-compulsive disorder. *American Journal of Psychiatry*, 153, 783-788.

Köknel, Ö. (2005). *Depresyon: Ruhsal Çöküntü.* İstanbul: Altın kitaplar yayınevi

Köroğlu, E. (2013). *Kaygılarımız korkularımız nedir? Nasıl baş edilir?* Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Kılıç C. (1998). *Türkiye Ruh Sağlığı Profili: Erişkin nüfusta hastalıkların yaygınlığı, ilişkili faktörler, yeti yitimi ve ruh sağlığı hizmeti kullanımı sonuçları.* Ankara: TC Sağlık Bakanlığı.

Kıvırcık, Akdede, B. B., Alptekin, K., Akvardar, Y., & Kitiş, A. (2005). "Obsesif kompulsif bozuklukta yaşam kalitesi: Bilişsel işlevler ve klinik bulgular ile ilişkisi." *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 13-9.

Lensi, P., Cassano, G. B., Correddu, G., Ravagli, S., Kunovac, J. L. & Akiskal, H. S. (1996). Obsessive-compulsive disorder: Familial-developmental history, symptomatology, comorbidity and course with special reference to gender-related differences. *The British Journal of Psychiatry*, *169*, 101-107.

Larson, J., H. & Holman, T., B. (1994). Predictors of marital quality and stability. *Family Relations.* 43(2), 228-237.

Melli, G., Bulli, F., Doron, G., & Carraresi, C. (2018). Maladaptive beliefs in relationship obsessive compulsive disorder (ROCD): Replication and extension in a clinical sample. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 18, 47-53.

Murphy, C.M. & O'Leary, K.D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology,* 57(5), 579-852.

Navaie-Waliser, M., Martin, S. L., Tessaro, I., Campbell, M. K. & Cross, A. W. (2000). Social support and psychological functioning among high-riskmothers: the impact of the baby love maternal outreach worker program. *Public Health Nursing, 17(4),* 280-291.

Newth, S., & Rachman, S. (2001). The concealment of obsessions. *Behaviour Research and Therapy,* 39, 457–464.

Noppen, B.V. (2002). Multifamily Behavioral Treatment (MFBT) for Obsessive Compulsive Disorder (OCD): A Step-by-Step Model, *Brief Treatment and Crisis İntervention*, 2(2):107-246

Oggins, J., Veroff, J. & Leber, D. (1993). Perception of marital interaction among black and white newlyweds. *Journal of Personality and Social Psychology,* 44, 862-873.

Öneker, T. (2017). *OKB Tanısı Almamış Beliren Yetişkinlikte Obsesif-Kompulsif Belirtilerin ve Belirti Şiddetlerin Cinsiyet Açısından Dağılımının İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Öz, F. (2004). *Sağlık alanında temel kavramlar.* Ankara: İmaj.

Özaşkınlı, S. (2002). *Obsesif Kompulsif Spektrum Bozukluğu. Işık, E. (Ed.). 5. Gazi Psikiyatri Günleri İnteraktif Sempozyum: Tanı Karmaşası Yaşanan Durumlar ve Tedavileri*. Antalya: Analiz Yayınları.

Özbey, S. (2012). Eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 167-181.

Özgüven, İ. E. (2012). Cinsellik ve Cinsel Yaşam. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*, Ankara: PDRM Yayınları.

Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Öztan, B (2000). *Aile Hukuku*. Ankara: Turan Kitabevi.

Pasch, L., A. & Bradbury, T., N. (1998). Social support, conflict, and the development of mairital dysfunction. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 66,* 219-230.

Prezza, M. & Pacilli, M., G. (2002). Perceived social support from significant others, family and friends and several socio-demographic characteristics. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 12, 422–429.

Proulx, C., M., Helms, H., M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576–593.

Reevy, G. M. (2001). Use of social support: Gender and personality differences. *Sex Roles, 44*, 437-459.

Remmerswaal, K. C. P., Batelaan, N. M., Smit, J. H., van Oppen, P., & van Balkom, A. J. L. M. (2016). Quality of life and relationship satisfaction of patients with obsessive compulsive disorder. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 11, 56-62.

Riggs, D. S., Hiss, H., & Foa, E. B. (1992). Marital distress and the treatment of obsessive compulsive disorder. *Behavior Therapy, 23*(4), 585-597.

Rosen-Grandon, J., Myers, J.E., & Hattie, J. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68

Rosqvist, J. & Norling, DC. (2008). *Kontrol Etme Kompulsiyonu, Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Bağlantılı Sorunlar El Kitabı*, (Doğan, Y. B., Çev.), İstanbul: Okyan Us.

Ross, C. E. & Mirowsky, J. (2002). Family relationships, social support andsubjective life expectancy. *Journal of Health and Social Behavior, 43(4),* 469- 489.

Rugel, R. P. (1997). *Husband-Focused Marital Therapy*. Springfield, IL: Charles C. Thomas

Sadock, B. J., Sadock, V. A., Kaplan, H., I. (2005). Kaplan & Sadock's comprehensive textbook of psychiatry (8th ed.). Philadelphia: Lippincot Williams&Williams.

Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Schaefer, M. T., & Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR inventory. *Journal of Marital and Family Therapy, 7*(1), 47-60.

Schafer, R. B.,Wickrama, K. A. S. & Pat, M. (1998). Stress in marital interaction and change in depression: A longitudinal analysis. *Journal of Family Issues.* 19(5), 578- 594.

Scheidler, J.A. (2008). *Effects Of Perceived Stress And Perceived Social Support On Marital Satisfaction In Doctoral Students.* Doktora tezi, Walden University.

Schulz, U. & Schwarzer, R. (2004). Long-term effects of spousal support on coping with cancer after surgery. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(5), 716- 732.

Schwartzman, C. M., Boisseau, C. L., Sibrava, N. J., Mancebo, M. C., Eisen, J. L., & Rasmussen, S. A. (2017). Symptom subtype and quality of life in obsessive-compulsive disorder. *Psychiatry Research,* 249, 307-310.

Shanavas, P. & Venkatammal, P. V. (2014). A study on determinants of marital adjustment. *Online International Interdisciplinary Research Journal,* 4(4), 261-269.

Sokolski, D. M. & Hendrick, S. S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy, 26* (2), 39–49.

Solmuş, T. (2011). *Çift, Evlilik ve Aile Terapisi.* İstanbul: Doruk Yayınları

Sorensen, C. B., Kirkeby, L., & Thomsen, P. H. (2004). Quality of life with OCD: A self-reported survey among members of the Danish OCD Association. *Nordic Journal of Psychiatry,* 58, 231–236.

Staebler, C. R., Pollard, C. A., & Merkel, W. T. (1993). Sexual history and quality of current relationships in patients with obsessive compulsive disorder: A comparison with two other psychiatric samples. *Journal of Sex and Marital Therapy,* 19, 147–153.

Steketee, G. (1997). Disability and family burden in obsessive-compulsive disorder. *Canadian Journal of Psychiatry,* 42, 919-928.

Steketee, G., Frost, R. & Bogart, K. (1996). The yale-brown obsessive compulsive scale: Interview versus self-report. *Behaviour Research and Therapy*, 34(8), 675–684.

Sternberg, R. J. & Hojjat, M. (1997). *Satisfaction In Close Relationships*. New York: Guilford Press.

Sungur, M. (2005). Obsesif kompulsif bozukluğun anlaşılması ve tedavisinde bilişsel davranışçı yaklaşımlar. Dilbaz, N. (Ed.) Anksiyete bozukluklarında son gelişmeler içinde (107-122). Ankara: Pozitif Matbaacılık.

Süataç, A (2010). *Evlilik Uyumunun Kişilerarası Tarz ve Öfke Açısından Araştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Tan, C. C. (2016). *Evli Çiftlerde Zihin Kuramu Ölçek Değerlenin Evlilik Doyumu ve Eş Desteğine Olan Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tarhan, N. (2005). *Kadın psikolojisi* (3. baskı). İstanbul: Nesil Yayınları.

Tezer, E. (1994). Evli eşler arasındaki çatışmalar ile çeşitli demografik değişkenlerin evlilik Doyumuna etkisi: kadın eşin bir işte çalıştığı ve çalışmadığı eşler üzerinde bir araştırma. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmokoloji Dergisi*, 2 (3), 209-216.

Tümer, A. B. (1998). *Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Türkiye İstatistik Kurumu (2017). Evlenme ve boşanma istatistikleri. Erişim tarihi: 29.09.2018, http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27593

Trak, E. (2016). *Hatırlanan Ebeveyn İlgisi, Yetişkin Bağlanma Biçimleri ve Partnere Bağlı Benlik Değerinin Romantik İlişki ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Bozukluk Semptomları ile İlişkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Varcarolis, E.M. (1998). *Communication Within Families. Foundations of Psychiatric Mental Health Nursing.* (3th ed.), Philedelphia: Sounders Company Press.

Vinokur, A., Schul, Y. & Kaplan, R.D. (1987). Determinants of perceived social support: Interpersonal transactions, personal outlook, and transient affective states. *Journal of Personality and Social Psychology*, *53*, 1137-1145.

Wethington, E. & Kessler, R. (1986). Perceived support, received support and adjustment to stressful life events. *Journal of Health and Social Behavior, 27,* 78-89.

Windle, M. (1991) Temparement and social support in adolescence: Interrelations with depressive symtomps and delinguent behaviors. *Journal Of Youth And Adolescence*, 21(81), 1-21.

Wittchen, H. U. & Jacobi, F. (2005). Size and burden of mental disorders in Europe—a critical review and appraisal of 27 studies. *European Neuropsychopharmacology*, *15*, 357-376.

Yedirir, S. & Hamarta, E. (2015). Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: the case of turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 1549-1558.

Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 1(4), 23-28.

Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (22), 19-26.

Yıldırım, B. (2017). *The Influence of Attachment Styles, Personality Chracteristics, Social Comparison and Reassurance seeking on ROCD symptoms.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, M. A., & Büyükşahin Çevik, G. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 227-242.

Yıldız, Ö. (2017). *Üniversite Mezunu Evli Bireylerin Evlilik Doyumları Ve Cinsellik Olgusuna Bakışları.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1(4).